

Πρωλογογραφία

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

« Στάρατα »

« Ἡ Νεράϊδα »

Ἐθνικὸ παραμῦθι σὲ τρεῖς πραξούλες τοῦ ΨΥΧΑΡΗ

« Ὁ Παλιατζῆς »

ποίημα Σ. ΣΚΙΠΗ

« Θάνατος καὶ γάτα »

ποίημα Τ. ΠΑΠΑΤΖΩΝΗ

« Τὸ πράσινο κλουβί... »

διήγημα ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΥ

« Ἡ φετεινὴ σαιζὸν

τοῦ Μεγάλου Θεάτρου τῆς Μόσκας »

μελέτη S. ZIMINE

3

Ἡ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ: Λογοτεχνία Κ. ΒΑΡΝΑΛΗ, L. ROUSSEL, Σ. ΣΚΙΠΗ, Θέατρο ΚΩΣΤΗ ΒΕΛΜΥΡΑ, Μουσικὴ ΓΙΑΝΝΗ ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ, Ζωγραφικὴ ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ, καὶ Κινηματογράφος Π. ΣΚΑΡΑΒΑΙΟΥ.

Ἡ ΞΕΝΗ ΖΩΗ (Παρίσι).—Καινουργεῖς ἐκδόσεις — Ἡ ἀλληλογραφία μας.

ΕΙΚΟΝΕΣ: «Σε' αν' τροπιές» ξύλο ΓΑΛΑΝΗ.— «Γυμνὸ» λάδι ΓΙΑΝΝΗ ΜΗΤΑΡΑΚΗ.

“ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ,”

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ (ΣΠΥΡΟΣ Ν. ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ)
ΓΡΑΦΕΙΑ ΒΕΡΑΝΖΕΡΟΥ 13^B

ΕΓΓΡΑΦΗ προπληρωμένη για ένα χρόνο: στην Ελλάδα δραχμές 60, στο εξωτερικό 10 σελλίνα ή 3 δολάρια. Τα χρήματα πρέπει να στέλνονται μ' έπιταγή στ' όνομα του κ. Σπύρου Ν. Μουσσούρη.

ΚΑΘΕ ΦΥΛΛΑΔΙΟ στην Ελλάδα δραχ. 5, στο εξωτερικό 1 σελλίνα ή 30 σέντς.

ΓΙΑ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ιδιαίτερες συμφωνίες.

ΚΑΝΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ή φωτογραφία δεν επιστρέφεται.

“PROTOPORIA,”

(ANTAUENIRO)

Revue par la Belarto kaj la Beletristiko. Ghi estas eldonata en Ateno chiumonate.

Direktoro kaj Administranto: Fotos Jofillis (Spiro N. Musuris). Oficejo: Strato Veranzerou No. 13^a

Enskribo antaupagenda por unu jaro: Grekujo Drahmoj 60. Alilande 10 shilingojn au 3 Us. Dol. La abonmono devas esti sendata je la nomo de S-ro Spiro Musuris. Ghi ekzemplero: En Grekujo Dr. 5. En eksterlando 1 Sil. au Us. Dol. 0,30. Por reklamoj aparaj kondichojo.

La chefa enhavo de chi tiu ekzemplero: “Klaraj Pensoj,” artikoletoj de la Direkcio. “La Feino,” Fabelo en tri aktetoj de S-ro Psiharis.—“La eluzitajh vendisto,” Poemo de S-ro Skipis.—“Morto kaj kato,” Poemo de S-ro T. Papatzonis.—“La verda kagho,” Novelo de S-ro G. Valtadoros.—“La Malbonega sezono de la Granda Teatro de Moskvo. De S-ro S. Zimine, eksdirektoro de la opero Zimine.

Intervino de Parizo. Kritiko de la Beletristika movado de S-roj K. Varnalis, L. Roussel kaj S. Skipis De la teatro de S-ro K. Velmira. De la pentrarto de S-ro F. Jofillis De la Muziko, kaj Kinematografo.

“PROTOPORIA,”

(VANGUAER)

Review dealing with artistic subjects and literature published in Athens monthly

Manager and proprietor: Fotos Yofyllis (Spiros N. Moussouris) Offices at: street Berangerou 13^a

Subscription payable in advance for one year: For Greece Drs 60. Abroad: £ 0.10/0, or

\$ 3.—Money should be sent by cheque to the order of Mr. Spiros N. Moussouris.

Each number is sold in Greece Drs 5, and abroad 1 sh. or 30 cents.

Special arrangements for advertisements.

Principal contents of this number:

“Clear thoughts,” small articles by our Manager. “The Fay,” a tale in three small acts by Mr Psihari. “A Furniture-broker,” a poem by Mr S. Skipis. “Death and cat,” a poem by Mr T. Papatzoni. “The green cage,” a tale by Mr G. Valtadoros. “This year's season of the Moscow Grand Theater,” a study by Mr S. Zimine, formerly Manager of the Zimine Opera.

Critic on literary questions by Mr C. Varnalis, L. Roussel and S. Skipis, on the theater by Mr C. Velmiras, on music by Mr J. Frangopoulos, on painting by Mr F. Yofyllis, and on cinemas by Miss Iris Scarabaïou.

Correspondence on the artistic movement from Paris.

“PROTOPORIA,”

(AVANT GARDE)

Revue mensuelle d'art et litterature paraissant à Athènes. Directeur et propriétaire: Fotos Yofyllis (Spiros N. Moussouris). Rédaction et Administration: Rue Beranger 13^a

Prix d'abonnement (payé d'avance) pour une année: Grèce 60 Drs., étranger 10 shillings ou 3 dollars. On s'abonne au bureau de la revue par mandat postal ou chèque au nom du Mr Spiros N. Moussouris. Prix dn numero 5 Drs. en Grèce et 1 shilling ou 30 cents pour l'étranger.

Pour les annonces condifions spéciales.

Sommaires du présent numero: “Pensées claires,” par la direction. “La bonne fée,” conte de M. J. Psihari. “Le brocandier,” poème de M. S. Skipis. “La mort et la chat,” poème de M. T. Papatzoni. “La cage verbe...,” nouvelle de M. G. Valtadoros. “La saison actuelle du Grand Théâtre de Moscou,” essais de M. S. Zimine (ex-directeur de l'Opera Zimine).

Le mois artistique et litteraire: Litterature par M. C. Varnalis, L. Roussel et S. Skipis, théâtre par M. C. Velmiras, musique par M. J. Frangopoulos, peinture par M. F. Yofyllis et cinema par Mlle Iris Scarabaïou.

Correspondance sur la vie artistique de Paris.

ΓΑΛΛΗ : ΞΑΔΙΑΝΤΡΟΠΙΣ
(Συλλογραφία από τ'ιδιώνυμο βιβλίο του Gaston le Rénard).

Βταράζα

Εἶναι ξάστερος ὁ δρόμος τῆς «Πρωτοπορίας». Ἡ κριτικὴ τῆς κ' ἢ πολεμικὴ τῆς ἔχουνε σχέση μονάχα μετὰ τὰ καλλιτεχνικὰ καὶ λογοτεχνικὰ ζητήματα. Ὡστόσο καὶ τὸ ζήτημα τῆς Ἐλεύτερης Σκέψης εἶναι ζήτημα τῆς λογοτεχνίας καὶ τῆς τέχνης. Καὶ συζητήθηκε πολὺ τελευταῖα μετὰ ἀφορμὴν τὰ νομοσχέδια γιὰ τὸν τύπο καὶ γιὰ τὸ «ιδιώνυμο». Εἶναι περιττὸ μετὰ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν νὰ τονίσουμε πὼς ἡ ἀρχὴ τῆς Ἐλευτερίας πρέπει νὰναί σεβαστή. Κάθε καλλιτέχνης, κ' ἀκόμα πῶς πολὺ ὁ πρωτοπόρος, τὴ θεωρεῖ δικαίωμα του ἱερὸν κ' ἀπαραβίαστο. Μὰ ἐκεῖ πού ἡ συζήτηση αὐτὴ ἀρχίζει νὰ χρωματίζεται κομματικὰ, βγαίνει ἀπὸ τὸ πρόγραμμά μας.

* *

Μὲ γενικὰς γραμμὰς πρέπει νὰ ξεκαθαριστῇ καὶ μιὰ παρεξήγηση. Πρέπει νὰ τονίσουμε πὼς ἡ «Ἀριστερὴ» πολιτικὴ δὲν περπατεῖ πάντα μαζί μετὰ τὴν καλλιτεχνικὴ καὶ λογοτεχνικὴ πρωτοπορία. Δηλαδὴ ὁ Κομμουνισμὸς δὲν ζητᾷ νὰ ἐνθαρρύνῃ τίς νέες τάσεις καὶ νὰ ζεστάνῃ τὰ δημιουργικὰ ταλέντα πῶς πολὺ ἀπὸ τὰ Συνταγματικὰ Κράτη ἢ κ' ἀπὸ τὸ Φασισμὸ ἀκόμα. Μπορεῖ στὸ Σοβιετικὸ θέατρο νὰνοίξαν δρόμοι πρωτοποριακοὶ καὶ στὴ ζωγραφικὴ νὰ ἐνθαρρύνθησαν Γάλλοι καὶ ἄλλοι ξένοι πρωτοπόροι ζωγράφοι, μὰ ὁ Ἐπίτροπος τῆς Παιδείας Λουνατσάρσκι ἔκρινε καὶ κἀνὴν ἀγῶνα τρομερὸ ἐναντίαν στὸ Φουτουρισμὸ καὶ τίς νέες τάσεις. Εἶναι συγγραφέας

συντηρητικὸς καὶ κάνει προπαγάνδα κλασικισμοῦ. Ἐπειτα ὁ Φασισμὸς ἔχει ἀγκαλιάσει τὸ Φουτουρισμὸ. Ἀδιάφορο ἂν μ' αὐτὸ τὸν ἀδυνατίσει καὶ τοῦκοψε τὴν ὁρμήν.

Βλέπουμε λοιπὸν ἀπ' αὐτὰ τὰ λίγα παραδείγματα πὼς πότε ἡ ἀριστερὴ πολιτικὴ βαδίζει μαζί μετὰ τὴν πρωτοπορίαν τῆς τέχνης καὶ πότε ὄχι καὶ πὼς, ἀντίθετα, κ' ἡ συντηρητικώτερη πολιτικὴ τυχαίνει νὰ πηγαίνει μαζί μετὰ τὴν πρωτοπορίαν τῆς τέχνης.

Εἶναι φανερὸ πὼς οἱ δύο δρόμοι, πολιτικῆς καὶ τέχνης, δὲν πάνε πάντα μαζί.

* *

Τώρα πού ἐτοιμάζεται ὁ γιορτασμὸς τῆς Ἐκατονταετηρίδας τοῦ Κράτους, ἀνακατεύτηκε πάλι τὸ ζήτημα τοῦ Ἐθνικοῦ θεάτρου. Τὸ πῆρε ἡ Κυβέρνηση ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ τὸδωκε στὴ Μεγάλῃ Ἐπιτροπῇ τῆς Ἐκατονταετηρίδας. Κ' ἐκεῖνη ἐσημάτισε μιὰ ἐπιτροπὴν γιὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ἐθνικοῦ θεάτρου μετὰ πρόεδρον τὸν... ἀστρονόμον κ. Δ. Αἰγινίτη. Μὰ δὲν ὑπάρχει τάχα φόβος νὰ διαμαρτυρηθοῦν οἱ πῶς ἀρμόδιοι, πὸν παραμερίστηκαν, ὅπως λ. χ. οἱ ἐπίτροποι τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου, οἱ ἀμαξάδες κ.λ.π.;

* *

Σ' αὐτὸ τὸ φυλλάδιο δημοσιεύουμε ἀλάκερον τὸ νέο θεατρικὸ ἔργον τοῦ κ. Ψυχάρη, τὴ «Νεράϊδα». Καθὼς θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης εἶν' ἓνα ἔργον ἀληθινὰ μοντέρνον

τα, θά πῃ πὼς δὲ μὲ ξαίρεις. Δὲν ξαίρεις ποιά εἶμαι. Ἡ μάννα μας ἑμᾶς εἶναι ἡ Ἑλλάδα. Ἡ ψυχοδότρα. Ἡ ψυχοώστρα. Ἡ Ἑλλάδα ἡ πλάστρα τῆς Ἰδέας. Ἡ ἄγια Θεὰ τοῦ Ἰδανικοῦ καὶ τοῦ Μύθου. Δὲ θέλουμε τὰ πράματα μισά, τὰ θέλουμε ἅ-λάκερα, τὰ θέλουμε ἀτόφνα, τὰ θέλουμε πλέρια. Εἴμαστε Ρωμιὲς καὶ μεῖς. Ἡ μισὴ ἀγάπη γιὰ μᾶς εἶναι ψέφτικη ἀγάπη. Ἐγὼ σὲ ἤθελα, Γιάννη, ὄλονε γιὰ μένα.

ΓΙΑΝΝΗΣ. Ναί, τὸ νιώθω, καὶ τὸ βλέπω τόρα πὼς ἀμάρτησα. Μὰ τὴν ἀμαρτία μου, δὲν μπορεῖς τάχα νὰ μοῦ δώσης τὴν ἄφεσή της;

ΝΕΡΑΪΔΑ (μὲ ἀπέραντο σεκλέτι). Δὲν μπορῶ, γιατί δὲ γίνεται. Δὲ φταίς, Γιάννη, ἐσὺ μονάχα. Φταίει τὸ ἀθρώπινο πὺ μέσα σου ἔχεις. (Μ' ἕνα χαμόγελο πὺ εἶ-ναι καρδιάς χάρισμα). Ὁ ἄθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει δίχως ἰδανικὸ καὶ τὸ πολὺ τὸ ἰδανικὸ τὸν πνίγει. Δὲν εἶναι καμωμέ-νος γιὰ τὸ ἀκατάπατο γιὰ τὸ παντοτινὸ, γιὰ τὸ αἰεὶ! Ἐγὼ εἶμαι ἡ θαλασσοβγαλ-μένη, ἐγὼ εἶμαι ἄλλου κόσμου παιδί. Γιὰ τοῦτο ἐμένα τὸ αἰώνιο μὲ τραβά. Σήμερα μαζί μου, τὸ ἰδανικὸ σου σὲ παραιτᾷ. Καὶ θαρρεῖς πὼς δὲν κλαίω; Ἄχ! τότες δὲν ξαίρεις πόσο σ' ἀγάπησα. Ναί, σ' ἀγά-πησα τόσο πὺ ἴσως νάφταιξα καὶ γὼ. Ἄφου σου εἶπα ἔχτες-ἔχτες εἶτανε ἄχ! ἄφου σου εἶπα πὼς σ' ἐμπιστεβόμουνε, δὲν ἔπρεπε νὰ σταθῶ κρυμμένη νάκούσω ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα. Μὰ ἡ περιέργεια, τί τὰ θές; Εἶμαι καὶ γὼ γυναίκα. Εἶμαι Ἰδέα. Εἶμαι συνάμα καὶ Φλόγα ἐγὼ.

ΓΙΑΝΝΗΣ. Ἄχ! τί φλόγα καὶ τί γυ-ναίκα! Μοναδική, ἀταίριαχτη, συμπλέρωμα τοῦρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶναι ἀλήθεια, εἶναι ἀλήθεια πὼς θὰ φύγης χωρὶς νὰ μοῦ δώσης ἕνα φιλί;

ΝΕΡΑΪΔΑ (πὺ τραβιέται ἀμέσως). Καλύβα πιά δὲν ἔχει, δὲν ἔχει πιά φιλί. (Βυθίζεται στὴ θάλασσα μ' ἕναν ἀναστε-ναγμὸ. Κρίτεται ὁ Γιάννης πεσμένος συ-βάρι χάμω, ἅμα ἔφυγε ἡ Νεραΐδα. Ση-κῶνει λιγὰκι τὸ κεφάλι, σὰ νάκουσε κρότο ἀριστερά).

ΜΑΡΟ (μπαίνει ἀριστερὰ καὶ τοῦ κάνει) Ἔλα, ἔλα, Γιάννη, καὶ ξύπνα. Πᾶμε, νὰ τρυγήσουμε τὰμπέλια.

ΤΕΛΟΣ

(Τρίτη, ἐννιά, ἡ ὥρα ἐξήμιση τὰπόγεμα—κε-ριακή, δεκατέσσερες τοῦ Μάρτη, ὥρα ἔντεκα τὸ πρωί, 1926).

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΛΑ.—Τὴ συζητημένη καὶ τόρα πιά ἐλπίζω ἀσυζητητὴ ἐτυμολογία τῆς *Νεραΐ-δας*, θὰ τὴ βρῆτε γλήγορα στὸ δέφτερο τόμο τῆς *Μεγάλης μου ρωμαϊκῆς Γραμματικῆς*.

Ὅσα πάλι στὸ δραματάκι μου ἔχω εἰπωτὰ γιὰ τὴς Νεραΐδες τὴς ἰδίας, γιὰ τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμά τους, ὁ ἐνήμερος ὁ ἀναγνώστης θὰ κατα-λάβῃ πὼς τὰ μάζωξα στὰ σχετικὰ βιβλία τοῦ B. Schmidt καὶ τοῦ N. Γ. Πολίτη, λοιπὸν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ.

Κάτι ἄλλο, τὸ πῆρα καὶ τοῦτο ἀπὸ τὸ λαὸ μας, πὺ σωστὰ ἴσως ἀπὸ τὰ κατάβαθα τῆς φυ-λῆς μας. Ὅσο κι ἂν τὸ λέει ὁ τίτλος, ἡ Νεραΐ-δα παραμῦθι δὲν εἶναι. Γνώρισα μιὰ ψυχὴ, ψυ-χὴ ἅγια καὶ στοὺς αἰῶνες δοξασμένη, πὺ εἶσαι ἀπαράλλαχτα ὅπως ἡ Ἐβα, τὴν ἔβλεπε τὴν ἀ-γάπη' μιὰ σκέψι μιὰ σκεψοῦλα δὲν ἔπρεπε νά-πιστήση ὁ ἀγαπημένος, καὶ ἀπιστία ἔλεγε νὰ συλλογιστῆς ὅτι κι ἂν εἶτανε στὴ δημιουργία, πὺ νὰ μὴν εἶτανε ἡ ἀγάπη, πὺ μὲ τὴν ἀγάπη νὰ μὴ συνεδενότανε.

Γιὰ τοῦτο ἄχ! σὰν τὴ Νεραΐδα κατέβηκε πρόωρη στὰ σμαραγδένια τὰ λιμέρια τῆς ἀθα-νασίας.

Τὴν ἔχω περιγραμμένη καὶ στὰ *Δυὸ ἀδέρφια*, ἐπειδὴς ὁ γλωσσολόγος ἐγὼ τὸ καφκοῦμαι πὼς μελέτησα τὴ γλώσσα μας, γιατί ἀποτελεῖ μέρος τῆς ψυχῆς μας' ἄλλο τόσο μελέτησα κα' ἔγραψα καὶ δόξασα τὴν ἐλληνικὴ μας τὴν ψυχὴ.

Δεφτέρα, εἴκοσι ἕξι τοῦ Νοέβρη, 1928.

ψ

“ΗΧΟΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΕΤΟΥ,”

Ο ΓΕΡΟ-ΠΑΛΙΑΝΤΖΗΣ

Ὁ γέρο-παλιαντζῆς στὸ μαγαζί του, γύρω ἀπὸ κροῦτες, γύρω ἀπὸ σπασμένα πιμπελοὶ καὶ βιβλία ζεθωριασμένα,

Κάθετα σκεφτικὸς καὶ περιμένει μιὰ πελατεία πὺ θάρθει,—ποιὸς τὸ ζέρει!— τὴν τύχη πὺ ἔχει ἐλπίζει νὰν τοῦ φέρει.

Ὅμως κανεὶς δὲν ἔρχεται κί ἡ νύστα τὸν πιάνει καὶ τὰ βλέφαρά του κλείνει καὶ μέσα ἐκεῖ στὴ νεκρικὴ γαλήνη

Κάποιες σκιὲς προβάλλουνε—ζωγράφοι, γλύφτες καὶ συγγραφιάδες πεθαμένοι... καὶ τὰ ἔργα τους κοιτάζουνε θλιμμένοι.

Εἶν' οἱ ἀποτυχημένοι, εἶνε τὸ πλῆθος τῶν θυμάτων τῆς δόξας καὶ πιστὸς τους ὁ παλιαντζῆς μονάχα σὰ φρουρὸς τους,

Ποῦ μ' ὄνειρα ξεκίνησε κι ἐκεῖνος κάποτε ἀπ' τὸ χωριὸ του γιὰ τὴν Τέχνην κι ἔπαιξε κάποιον ρόλο καλλιτέχνη.

Καὶ τώρα βασιλέας ζεπεσμένος φαντάζει, ἀνάχτορο τὸ μαγαζί του καὶ κόσμος του, λαὸς του, ὑπάκοοί του,

Κακοζωγραφισμένοι περασμένων ἐπίσημοι ἐποχάνε κι ἀρλεκίνοι, πιερρότοι, παλιάτσοι, καμποτινοί.

Μαρσίλια 1929

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΓΑΤΑ

Βλέπω ἐκεῖ πέρα τὸν ὑμνητὴ τοῦ θανάτου στοῦ γραφείου του τὴ γωνιά τὸ βράδυ περασμένα μεσάνυχτα σὰν τὸ δόχτορα τῆς Φρανκφούρτης κατατρομαχμένον Νάτον κουκουλωμένος ἄλλο βράδυ χειμῶνα σὲ γλυκεῖα ζεστασιά, μισογλυκοαποκοιμισμένον ν' ἀναταράζεται σφοδρά. Τὸν ὑμνητὴ τοῦ θανάτου τὸν κατάλαβε αἰφνῆδια, σὰν κατακέφαλη σπαδιά, δυὸ φορὲς τώρα, σὰν σύστημα, ἄγρια τρομάρα. Καὶ τρομάρα θανάτου τόσο αἰφνῆδια, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴς πὺ γελοῖες. Τὰ νηᾶτα πὺ δύνουν σὲ βλακάδη γερατεῖα, καὶ ἀκολουθᾷ ἐκεῖνη ἡ ἀποσύνθεση μιᾶς μούμιαις καλοντυμένης, ἐκεῖνη ἡ συνεχὴς ὑγρασία ἐκεῖνη ἡ μελετημένη ἀήδους σκουληκιῦ ἐργασία, φέρνουν ὄλα τὸν τρόπο τοῦ τόσο πρὶν ὑμνημένου θανάτου,

διώχνουν την κάθε λύτρωση αυτού του είδους.
 Ευπνητός ἐφιάλτης καταντᾶ ἐτούτη ἡ σκέψη.
 Εἶνε σὰν τίς σκέψεις ποῦ συνάγει καὶ ἀρμόζει κανεὶς
 στὴ θέα μιᾶς γερασμένης, ἀρρωστης γάτας
 ἀκόμα χτῆς ἦτον ὄλα χαρά, γραμμὴ λαστικένια,
 μάτια φωτεινά, ἔρωτες καὶ παιχνίδια,
 χνουδι πούπουλο, ἀγάπες καὶ δαγκώματα.
 Αἰφνήδια καταρρέει, θαμπώνει τὸ μάτι, μαδάει
 ἢ τρίχα γύρω στὸ ἐκφραστικὸ μουσοῦδι.
 Πᾶνε οἱ πηδηξῆς τῆς χαρᾶς, ἀνόρεχτα ὄλα,
 ἀκίνητα στὴν ψάθα, ἀπελπισμένα, οὔτε τὸ φαγί
 δὲν ἀνορθώνει μιὰ μᾶζα πιά ἐλεεινότητας.

“Ὡ γιατί τόσο μεγάλης Αὐλῆς τὸ πορτόνι
 νᾶνε τέτιο σκουληκιάρικο σαρακιασμένο γκρέμισμα;
 Καὶ ἡ ἀτραπὸ ποῦ μᾶς πηγαίνει κατὰ κει
 νᾶνε τέτιο ἀδιάβατο ἀπὸ λάσπη στενοσόκακο.
 Τὶ ἐγινε ἢ συναφῆς μὲ τὸ θάνατο ιδέα τῆς Ὁραϊότητας;
 ἢ τέλεια πιά θριάμβευσε ὁ σκελετωμένος ἀσκητισμός;

Τ. Κ. ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΚΛΟΥΒΙ...

“Ὁ Ἄριστὸ—ἔτσι τὸν ἔλεγαν μὲ τὸ μικρὸ χαϊδεμένο ὄνομα—εἶχε ἀργήσει νὰ ἔλθει ἐκεῖνο τὸ βράδι... Κι ὅμως αὐτὸ δὲν τὸν ἀνησυχοῦσε καὶ τόσο. Εἶχε κάνει μι ἀγραφή συμφωνία μὲ τὴ γυναίκα του καὶ τὴν ἐφήρμοξε πιστά, χωρὶς νάχει καμιὰ δυσάρεστη οἰκογενειακὴ σκηνή.

—Ξέρεις, Μίνα, ἀπὸ τὸ σχολεῖο ἀκόμα, πὼς ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον σ’ ἐξι μέρες καὶ τὴν ἑβδόμη ἀνεπαύθηκε!...

—Μά! σὺ, Ἄριστὸ, τί ἔκανες;...

Κ’ ἔβγαλε ἓνα νευρικὸ χαριτωμένο γέλιο, ποῦχε γιομίσει τὴ μικρὴ κάμαρα. Αὐτὸς ὅμως σὰν ἄνθρωπος συνειδημένος στὶς πῖο μεγάλες ἀπορίες, χωρὶς νὰ πει τίποτε τράβηξε ἀπ’ τὴ τσέπη τὸ καρνέ του γιὰ νὰ γράψει τίς ἐντυπώσεις τῆς μέρας. Αὐτὸ ἔκανε τακτικά. Τόβρισκε κιόλας εὐχάριστο καὶ κάπως ἐνδιαφέρον νὰ σημειῶνει τὴν κάθε λεπτομέρεια τῆς ζωῆς του. Τοῦ φαίνονταν, πὼς ἔτσι τὴ ζοῦσε διπλᾶ! Ὁ Ἄριστὸ σταμάτησε στὸ μικρὸ ἀνοικμένο βιβλιαράκι μὲ τὸ πλατὶ περιθώριο, σὰ νὰ μὴ θυμοῦνταν τίποτε... «Μιὰ μέρα ἀκόμα χαμένη» συλλογίστηκε μὲ κάπια πίκρα. Ποῦ εἶχε γυρίσει τὴ νύχτα ἐκεῖνη;... Ἄξαφνα χαμογέλασε, σὰ νὰ βρῆκε κάτι, ποῦχε λησμονήσει πρὸ ὀλίγου.

Ἔνα κομμάτι στενοῦ δρόμου παρουσιά-

στηκε μπροστὰ στὰ μάτια του. Μὲ δυσκολία πάσκιζε νὰ παραδῆσει μόνος του τὸ πέρασμα ἐκεῖνο μὲ τὰ πελώρια σπύια βαλμένα τόνα κοντὰ στ’ ἄλλο μὲ κάπια ἀταξία. Ἔνα φανάρι ἀσετυλίνης ἀγωνίζονταν ἀδιάκοπα νὰ ξεχωρίσει τὸ μαῦρον ὄγκων. Στὴ γωνιὰ φάνηκε σταματημένο παρῶμερα ἓνα χαμηλὸ καροτσάκι χειροκίνητο. Στὸ μπροστινὸ μέρος ἓνας ἄνθρωπος κουρασμένος κάθονταν μὲ τὴ ῥάχη γυρισμένη πρὸς τὸν τοῖχο. Σὲ λίγο σηκώθηκε: ἔβγαλε τὸ μαντῆλι του σφογγίζοντας τὸ ἰδρωμένο μέτωπό του, ἐνῶ μὲ τ’ ἄλλο χέρι του βατοῦσε τὸ καπέλο του— ἓνα μεταχειρισμένο παλιὸ ἡμίψηλο. Κι ἀμέσως ἔγυρνε, σὰν λυγισμένος σὲ δύο, μπροστὰ σ’ ἓνα δέμα τυλιγμένο μὲ μιὰ μικρὴ ἀπλὴ κουβέρτα. Τὴν ἴδια τὴ στιγμὴ ἓνα παράθυρο φωτίστηκε ξαφνικά, στὸ ἔβδομο πάτωμα, κι ἔκανε μὲ μιᾶς ἓνα τριγωνικὸ φωτεινὸ σημάδι στὴ σκοτεινὴ παράξενη πρόσοψη τοῦ σπιτιοῦ. Σβύστηκε ἀπότομα, γιὰ νὰ ξαναφανεῖ δύο τρεῖς φορὲς ἀγλήγορα, σὰν ἓνα παιγνίδισμα, πὼν κάνουν τὰ μικρὰ παιδιά ἢ μορεῖ νᾶταν καὶ κάνα σύνθημα. Ποιοὺς ἔξερε;

Στὸ σιδηρένιο κιγκλιδωμά, ποῦφτανε λίγο πάρα πάνω ἀπ’ τὴν κώχη τοῦ παραθυριοῦ φάνηκαν καθαρά δύο σιλουέττες κομμένες

στὸ φωτεινὸ φόντο, στὸ πανὶ κινηματογράφου. Ἦταν μιὰ γυναίκα κι ἓνας πελώριος ἄντρας, ποῦ χειρονομοῦσε ἀδιάκοπα, σὰ κάτι νὰ τῆς ἔλεε σπουδαῖο. Ἡ ἄλλη οὐκ ἔστι νὰ μὴ τὸν πρόσεχε ἀποτραβιόνταν περισσότερο στὴν ἄκρια, τόσο, ποῦ γίνονταν μικροσκοπικὴ σὰ μιὰ τελεία μικρὴ πολὺ μικρὴ. Σὲ λίγο ξαναπρόβαλαν οἱ ἴδιες οἱ σκιές. Ἀλλὰ ἐνωμένες τὴ φορὰ αὐτῆ. Μὰ ἡ δυσαναλογία τους ξεχώριζε πῖο κυπητὴ καὶ πῖο ἀστεῖα...

Ἐκαναν καὶ οἱ δύο, σὰ νᾶταν συνοημένοι, μιὰ κίνηση μὲ τὸ χέρι τους πρὸς τὰ κάτω. Ἦσως στὸν ἄνθρωπον αὐτὸν μὲ τὸ ἐπίσημο καπέλο, ποῦ τόσο σκληρὰ ξετελλίζετο τὴ νύχτα ἐκεῖνη...

—Εἶσαι τόρα καλύτερα, μικρέ μου. Δὲν πονεῖ πιά...

Ὁ Ἄριστὸ σταμάτησε στὴ σκιά, ποῦριχνε μιὰ καινούρια οἰκοδομὴ μὲ τίς τεράστιες σκαλωσιές της, καὶ προφυλάγονταν, μήπως διακόψει τὴ μυστηριώδη αὐτῆ ἐξομολόγησι... Μὲ ποιὸν κουβέντιαζε μὲ τόσο τρυφερὰ λόγια; Μόλις ξεκίνησε τὰ καροτσάκι του, πλησίασε περισσότερο. Στὴν πόρτα τοῦ ἀντικρυνοῦ χίτριου εἶδε μιὰ ταμπέλα. «Κλινικὴ γιὰ τοὺς σκύλους»—Ντόκτωρ Φάιτ—πρῶτη εἰσοδος δεξιά». Ἄνασινε μὲ κάπια ἀνακούφιση, ποῦλυσσε τὸ μυστήριον ἀπὸ—καὶ ἀκολούθησε κι αὐτός, χωρὶς νὰ ξέρει ποῦ πηγαίνει στὴ μεγάλη ἐκεῖνη ξένη πολιτεία, τὸ βιαστικὸν ἐκεῖνον πελάτη τοῦ γιατροῦ. Ἀκολουθοῦσε τὸν ἦχο τῶν τροχῶν, ποῦ ἄφηνε τὸ φορεῖο ἐκεῖνο. Ἔτρεχε τόσο πολὺ, σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσαν ἀνοίγοντας κάθε τόσο τὰ μεγάλα ἀδύνατα σκέλια του, σὰ νᾶθελε νὰ στηριχτεῖ καλύτερα στὸ γλιστερὸ πλακόστρωτο τοῦ δρόμου. Καὶ ἀπὸ κάποτε γυρνοῦσε πίσω τὸ κεφάλι, σὰ νὰ φοβοῦνταν, μήπως τὸν παρακολουθοῦν. Μόλις κατάλαβε τὸν Ἄριστὸ νᾶρχεται πίσω του μὲ τόση ἐπιμονή, ἔφυγε γληγορότερα. Ὁ ἄλλος πάλι τόβρισκε διασκεδαστικὸ αὐτὸ τὸ κυνηγητὸ καὶ δὲν ἤξερε, πὼς νὰ ξηγήσει τὴ συνάντησι αὐτῆ τῆς σκέψης του στὸ ἴδιο σημεῖο μ’ αὐτῆ ἐνός ξένου!.. Ποῖο ἦταν λοιπὸν αὐτὸ τὸ πᾶγμα ποῦ ἔκανε τὸν ἓνα καὶ τὸν ἄλλον νὰ ἐνδιαφέρονται καὶ οἱ δύο μ’ ἓνα ὡς τόσο διαφορετικὸ τρόπο;... Βιαζόντανε νὰ τὸν προφτάσει... Ἀλλὰ ἐκεῖ ποῦ νόμιζε πὼς θὰ τὸν πλησίαζε, σὲ μιὰ στιγμὴ ἐκεῖνος

χάθηκε ἀπὸ μπροστὰ του.

Ἔτσι βαδίζοντας τώρα χωρὶς σκοπὸ, βρέθηκε μπροστὰ σ’ ἓνα μικρὸ μαγαζὶ μὲ τὴ βιτρίνα του φωτισμένη δυνατὰ, χάζεψε μὲ μιὰ πρωτότυπη ρεκλάμα. Ἔνα κοριτσάκι—μιὰ κοῦκλα μὲ κατάξανθα μαλιὰ— ἦταν ξαπλωμένη σένα σιδηρένιο κρεβατάκι. Ἀντίκρυ τῆς φκιασμένη ἀπὸ τσόχα, μιὰ ἀρκοιδίτσα ὀλόμαυρη— μόνον ἡ μυτίτσα της ἦταν κόκκινη!—ἔκανε τὴ νοσοκόμα. Ντυμένη, σὰν ἀδελφὴ τοῦ ἔλεους, κρατιόνταν σοῦσα, μπροστὰ της. Σὰ νὰ ἤθελε νὰ τῆς εἰπεῖ, μὲ ἀφοσίωσι: «ὄ, τι θέλετε; εἶμαι ἔδῳ στὸ πλεβρό σας!...» Καὶ ἓνας γιατρός μ’ ὄλη τὴ σοβαρότητα τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἀντιπροσωπευομένη ἀπ’ τὴ μαῦρη βελάδα του, ποῦ κρέμονταν ἀπ’ τόνα μέρος, ὑποκλίνονταν διαρκῶς μπροστὰ στὴν ὁμορφὴ πελάτριά του!.. Τὸ ἤλεκτρικὸ ἑλεκτήριο, ποῦ ἔκανε νὰ λιγύζει στὰ δύο ἢ σπονδυλικὴ του στήλη, δούλευε ἀναρίθμητες φορὲς τὸ δευτερόλεπτο. Ἦταν νὰ τὸν λυπᾶσαι τὸν φουκαρᾶ!.. Κι ἐκεῖνη κονοῦσε μηχανικὰ τὸ χαριτωμένο κεφαλάκι της ἀπὸ ἀπορία καὶ λύπη μαζί!.. Μιὰ πινακίδα χαρτινὴ κρεμόνταν στὸ μονόχρωμα τριανταφυλλὶ τοῖχο τοῦ δωματίου αὐτοῦ τῆς προθήκης σ’ ἓνα μέρος, ποῦ νὰ μπορούσε κανεὶς νὰ διαβάσει εὐκόλα:

«Νο 2. Κλινικὴ γιὰ τίς Κοῦκλες».

Ὁ Ἄριστὸ χαμογέλοῦσε μὲ τὴ νυχτερινὴ του αὐτῆ ἀνακάλυψι. Ἐσκυψε καὶ σημείωσε τὴν ἀντρέσσα της σὲ μιὰ ξεχωριστὴ σελίδα στὸ σημειωματάρειο του. Δίπλασε τὸ ἀπάνω μέρος τοῦ φύλλου, σὰν νᾶχε κρατήσει κάτι τι πολὺ σπουδαῖο καὶ τόθελε νὰ τόχει πρόχειρο στὴ πρώτη εὐκαιρία. «Τὸ κάτω-κάτω τῆς γραφῆς μπορεῖ νὰ μᾶς χρειαστεῖ κάποτε» συλλογίστηκε μὲ ἰκανοποίησι καὶ κάπια ἀνεπάντεχη ἐμπνευσι τοῦρθε τὴν ὥρα ἐκεῖνη.

Ἐτοιμαζόντανε νὰ φύγει, ὅταν θυμήθηκε, πὼς ἔλησμόνησε νὰ γράψει τὸ κυριώτερο: τ’ ὄνομα τοῦ δρόμου. Ξαναγύρισε ὡς στὸ ἄκρο, ποῦ ἀρχινοῦσε τὸ στενὸ ἐκεῖνο, ὅταν βρέθηκε μπροστὰ στὸ χειροκίνητο καροτσάκι, τὸ ἴδιο, ποῦχε ἀναμώσει πρῶτῆτερα, ἀλλὰ ἄδειο τὴ φορὰ αὐτῆ καὶ ἀφεμένο ἐκεῖ ἀπὸ τὸν κύριον ἐκεῖνον μὲ τὸ ψηλὸ μαῦρον γυαλιστερὸ καπέλο.

«Κλινικὴ γιὰ τίς Κοῦκλες». «Κλινικὴ γιὰ τοὺς σκύλους!» ἐπανελάμβανε μόνος του.

«Θάρτει ή εποχή, πού δέν θά τούς βλέπομε πιά μέ κομμένη τήν... ούρά τους! Κιαύτος άκόμα του Άλκιβιάδη, έάν έξοϋσε σήμερα, δέν θά διακρίνονταν άνάμεσα στους άλλους!..»

Μιλοϋσε μόνος του μέ κάπιο θυμό, σά νά τάρβαζε μέ τόν έαυτό του, πού ξερεύπωσε τήν περιπέτεια αυτή!.. Προσπαθοϋσε νά πνίξει μέσα του μια πικρή άνάνηψη...

★

...Μά!.. Τό χλωμό πουλί φάνηκε μπροστά του και τή φορά αυτή πιδ τρομαγμένο, κι άμίλητο σε μια γωνιά εκεί στο «πράσινο κλουβί» του... Άκίνητο, καθώς ήταν φαίνονταν, σά νά τοϋχαν καρφώσει μέ μια τεράστια καρφίτσα περασμένη άπ'τόνα μέρος ως τ' άλλο για νά μένει ασάλευτο... Καί δλόκληρη ή ιστορία του—άλήθεια τί ιστορία μπορεί νά έχει ένα φτωχό άδύνατο πουλί;— πέρασε άπό τή φαντασία του... Ό Άριστό δέ μπορούσε νά τό κοιτάζει μέσα στο καφεδί κλουβί του. Καί μια μέρα πήρε τήν παλλέτα του, για νά τό χρωματίσει πράσινο!.. Ήταν τό χρώμα, πού τοϋ μιλοϋσε περισσότερο στην ψυχή του... Τί χαρά δοκίμασε όταν τό είδε έτσι. Ή μεταβολή αυτή τοϋκανε νά βλέπει και αυτόν τόν μικρόν « φίλο» του πιδ ωραιότερο!.. Τί πληκτικός θάταν αυτός ό κόσμος—σκεφτότανε μονάχος του πολλές φορές— άν παρουσιαζόντανε καμιά μέρα έτσι άπό καρπίσιο του μέ ένα χρώμα—τό ίδιο για όλη τή ζωή μας. Ή ιδέα αυτή τόν τρώμαζε, και δέν ήθελε ούτε καν νά τόν φανταστεί, έτσι μονότονον!..

Τό ναγαρίνι του όμως—ίσως νά μη συμφωνοϋσε τό κακόμοιρο στη «καινούργια» αυτή αισθητική θεωρία τών χρωμάτων—δέ μόρρεσε νά τόν παρακολουθήσει και σε άλλο πείραμά του. Τό λεπτό άδύνατο στήθος του δέν είχε τή δύναμη ν' άνθέξει στη μολυσμένη άτμόσφαιρα τής φρέσκης λαδομπογιής του κλωβιοϋ του, και τό βρήκαν σε λίγο πεθαμένο κοντά στα σύρματα σε μια στάση, πού εκανε οίχτο...

—Ένας χρόνος συμπληρώνεται άπό τότε. Κίως μού φαίνεται, σά νάταν σήμερα!.. Πόσο τών πράματα μένου άνετάρβλητα... Τό «πράσινο κλουβί» έχει φυλάξει όλα τα χαρακτηριστικά τής αιώνιας Στιγμής άπαράλλαχτα, όπως ό σοφός αυτός τεχνίτης έβαλε όλη τήν Τέχνη του νά μās τό

χαρίσει άτόφιο τό φτωχό πουλάκι μας!... Πώς συμβαίνει αυτό, Μίνα;...

—Μπορείς νά μου πείς εσϋ πρώτα, πώς γίνεται αυτό; Όλοι νά θέλομε στο κλουβί μας ζωντανά πουλιά νά κελαϊδοϋν και μονάχα εσϋ βαλσαμωμένα;...

—Τό ίδιο είναι, άγάπη μου! Τό χλωμό πουλί κελαϊδάει άκόμα μέσ' τή ψυχή μου! Πίστεφέ με, πώς τάνούω σάν και πρίν... Καί ή γυναίκα αυτή, πού δέ μόρρεσε ποτέ νά κάταλάβει τόν παράξενο εκείνον άνθρωπο κατέφυγε για νά υπερασπιστεί στο τελευταίο χαράκωμα τής άδυναμίας τής. Συνωφρωώθηκε άξαφνα. Τα λεπτά καλογραμμένα κιντρά φρύδια τής προχωροϋσαν νά ένωθοϋν μέ μιάν όρμή, σά δυό αντίθετες δυνάμεις. Ήταν σημάδι νευρικής κρίσης. Κι ό δυστυχισμένος αυτός έτοιμαζόντανε νά τή δεχτεί κι' αυτή μέ τήν ίδια στωικότητα, όπως πάντα. Μία σκοτεινή τοϋφα άπό κατάμαυρα γιαλιστερά μαλιά έπεσε μέ μια κίνηση τοϋ κεφαλιοϋ τής στο άσπρο λείο μέτωπο χωρίς καμιά ρυτίδα, κάνοντας χίλιες όσες βαθυγάλαξες, ζωτικές άνταύγιες. Τα μάτια τής, έλαμπαν φωσφόριζαν σάν ένός άγριμνιοϋ μέσ' τό σκοτάδι..

—Ξέρεις, τό σπίτι αυτό τό κατάντηρες μέ τις άλλόκοτες θεωρίες σου σάν ένα τρολλοκομείο!... Τα νεϋρά μου πιά δέν άντέχουν! Θα μου στείλεις πάλι στη κληνική!...

Και άποτραβήχτηκε σε μια γωνιά, συμμαζεμένη για νά ναι έτσι περισσότερο μόνη μέ τή σκέψη τής. Τής ήταν σάν κάποια παρηγοριά νά φαντάζεται τόν έαυτό τής κι' αυτόν κλεισμένο, σάν ένα χλωμό πουλί σ' ένα μεγάλο, πολν μεγάλο «πράσινο κλουβί», πού ήταν άδύνατο νά σπάσει τά σύρματά του... Κι' έτσι θά είχε κι αυτή τήν Ήγάπη του όλη δικιά τής!...

Άλλά ό Άριστό, πού παιζε μέ όλα, άκόμα και μέ τή δυστυχία αυτής τής γυναίκας, εκοψε μέ μιας τό δρόμο αυτόν, πού εκφανε μέ κόπο ή ψυχή τής νά πάρει κάποια θέση κοντά στη δική του... Καί χωρίς νά τή λυπηθεί τής είπε μέ χαιρεκάκια τονίζοντας τήν κάθε λέξη χωριστά:

—Αυτή τή φορά, Μίνα, θά σοϋ στείλω αυτού. Καί τής έδειξε μέ τό δάκτυλο τήν τσαλακωμένη σελίδα τοϋ καρτέ του:

«No 2. Κληνική για τις Κοϋκλες!...»

ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΣ

Η ΦΕΤΕΙΝΗ ΣΑΙΖΟΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΤΗΣ ΜΟΣΚΑΣ

Τό «Μεγάλο Θέατρο» τής Μόσκας άρχισε τή φετεινή του χειμωνιάτικη σαίζον στις 19 Αϋγούστου κ' έδωσε πρώτα-πρώτα ένα μπαλέτο: τήν «Κόκκινη παπαρούνα».

Άνάμεσα στα έργα τής τελευταίας περιόδου πρέπει νά σημειώσουμε προ πάντων τήν «Ηρωική πράξη», πού ή μουσική τής άνήκει στον V. Nebolssine και τό λιμπρέτο στον A. Lossky. Ή σκηνοθεσία όφείλεται στον Tedorovsky. Τό έργο γράφτηκε για τή δεκάτη επέτειο τής Έπανάστασης τοϋ Όκτώβρη κ' έλαβε σ' αυτό μέρος όλος ό θίασος.

Τό «Πειραματικό Θέατρο» πού προήλθεν άπό τό Μεγάλο Θέατρο δέν έχει στο ενεργητικό του για τήν περασμένη χρονιά παρά δυό νέα έργα: τή «Ντάμα Καρό» και τή «Λακμέ». Ό ζωγράφος Hovostov φιλοτέχνησε τό ντεκόρ, τής «Ντάμας Καρό», τά όποια εκτέλεσε ό J. Lapitsky. Οι σκηνές τής όπερας αυτής είχαν μια άργη εκέλιξη, πράγμα πού εκανε νά δυσφορήσουν οι θεατές. Άναγκάστηκαν νά διορθώσουν λίγο τό λιμπρέτο κι' ό Έρμαν φάνηκε μόλις άνοιξε ή τελευταία πράξη για ν' άποδείξή πώς ή δράση τής όπερας δέν ήταν παρά ένας επιάλτης τοϋ ήρωα.

Ή «Λακμέ» μονταρίστηκε σε μια νέα μετάφραση, καμωμένη άπό τόν Halpérine. Τα ντεκόρ τά φιλοτεχνήσανε οι Charachidre και R. Makarov κι' ό G. Cheidler διεύθυνε τό έργο.

Έτσι τό «Πειραματικό Θέατρο» κρατήθηκε μέ τά δυό αυτά έργα.

★

Άν κρίνουμε τώρα άπό μερικά δοκουμεντα μās επιτρέπεται νά ποϋμε πώς ή σαίζον αυτή προμηνύει εκαιρετικά ενδιαφέρουσες προεμέρες. Γιατί εκτός άπό τά ρωσσικά έργα μās υπόσχονται ν' άνεβάσουν και ξένες όπερες. Μέσα σ' αυτά συγκαταλέγονται οι «Τραγουδιστές», πού άνεβάστηκαν για πρώτη φορά στη Ρωσία τό 1909, στο θέατρό μου.

Τό έργο τοϋ Βάγνερ θά δοθή σε μια νέα μετάφραση, καμωμένη άπό τόν S. Gorodetsky. Άν πιστέψη κανείς τις εκφημε-

ρίδες, τότε τή διεύθυνση τοϋ έργου θά άναλάβη ό Steinberg. Έπίσης τό «Μεγάλο Θέατρο» θ' άνεβάσει τήν «Πριγκήπισσα Τουραντό» τοϋ Πουστίν.

Έπίσης θ' άνεβάσει τόν «Οίστρο» τοϋ Zika, τοϋ όποιου τό λιμπρέτο άνήκει στον Halpérine. Ή υπόθεση τοϋ «Οίστρου» είν' αυτή: Ό παπās Montanelli άνατρέφει τόν εκέωγαμο γιό του Άρθούρο, κρυβοντας τό τό μυστικό τής γέννησής του. Ό Άρθούρος, πού είναι μέλος μιας επαναστατικής εταιρείας, πέφτει στα δίχτυα τοϋ ιησουίτη Καρντέ και τοϋ παραδίει τούς συντρόφους του. Οι νεαροί συννομέες συλλαμβάνονται τήν ώρα πού συνεδριάζουν μυστικά. Ή Ζέμμα τότε, πού αγαποϋσε τόν Άρθούρο πίστεψε πως εκείνος προδωσε τούς συντρόφους του ένσυνείδητα και γι' αυτό τόν χτυπάει κατά πρόσωπο. Άπογοητεμένος ό Άρθούρος γυρίζει σπίτι του, όπου μαθαίνει ότι ό Montanelli είναι πατέρας του. Μέσα στην άπελπισία του πέρνει τό πρώτο βαπόρι, πού βρίσκεται μπροστά του και φεύγει για τήν Άμερική. Περνάνε 13 χρόνια άπό τότε. Στενοχώριες φυσικές και ήθικες εκαστήνησαν τόν Άρθούρο στο μεταξύ. Μ' ένα ξένο όνομα γυρίζει στην Ήταλία και μπαίνει επί κεφαλής ένός επαναστατικοϋ αποσπάσματος. Τώρα είναι φανατικός εκθρός τοϋ παλιοϋ κόσμου και τής εκκλησίας. Ούτε ή συνάντησή του μέ τή Ζέμμα, ούτε ή συνάντησή του μέ τόν πατέρα του, ό όποιος τόν παρακαλεί νά ξαναγυρίσει στην ειρηνική ζωή δέν μπορούν νά τοϋ μαλάξουν τήν καρδιά. Ζητάει εκδίκηση. Ό Montanelli τότε τόν διώχνει, στέλοντάς του στη φυλακή. Μά στο μεταξύ τρελαίνεται κι' ό ίδιος άπό τή λύπη του.

Μαζί μέ τις όπερες αυτές θά παιχθοϋν μονταρισμένες άπό τόν Τικομίας ή «Σπασμένη φοντουκιά» τοϋ Tchaikovsky κι' ένα μπαλέτο, φτισμένο πάνω στη συμφωνία τοϋ Tchaikovsky: ή «Θύελλα».

★

Τό «Πειραματικό Θέατρο», πού μετονομάστηκε σε δεύτερο μελοδραματικό θέατρο, έτοιμάζει επίσης μερικές πρώτες. Ή σκηνή

δμως τοῦ θεάτρου αὐτοῦ δὲν ἐπιτρέπει τὸ μοντάρισμα μελοδραμάτων μὲ πολλὰς εἰκόνας. Γι' αὐτὸ θ' ἀνεβίασε μιὰ ὄπερα τοῦ σεβαστοῦ κ. Ippolitov - Ivanov (τοῦ γνωστοῦ συγγραφέα μελοδραμάτων πολλῶν γνωστώων ὅπως: ἡ «Προδοσία», ἡ «Ρούθ» καὶ ἡ «Ἀσία»). Ὁ συνθέτης θὰ διευθύνῃ μόνος του τὴ νέα του ὄπερα.

Ἡ δεύτερη ὄπερα, πού περιλαμβάνεται στὸ ρεπερτόριο τοῦ «Πειραματικοῦ Θεάτρου» εἶναι ὁ «Τριχωτὸς καλλιτέχνης» τοῦ νεαροῦ συνθέτη I. Chichov. Τὸ λιμπρέτο τῆς ὄπερας αὐτῆς ἀρτήθηκε ἀπὸ τὸ ὁμώνυμο διήγημα τοῦ Leskov. Πρόκειται γιὰ τὸν ἔρωτα ἐνὸς δουλοπάροικου σὲ μιὰ θεατρίνα, τὴ Λιοῦμα, ἐπίσης δουλοπάροικη. Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἀνασαίνει στὸ τέλος τοῦ ΙΘ' αἰώνα, μέσα στὸ περιβάλλον τῶν ἀγριοτήτων τῆς δουλείας. Τὸ ἔργο τελειώνει μὲ τὴν πυρκαϊὰ τῆς δεσποτικῆς ἰδιοκτησίας, βαλμένη ἀπὸ τοὺς ἐπαναστατημένους χωρικούς.

Ἡ ὄπερα αὐτὴ ἔχει 9 εἰκόνας-ἐπεισόδια καὶ τόσο ἡ μουσικὴ τῆς, ὅσο καὶ οἱ χαρακτῆρες τῶν προσώπων ἔχουν λυρικο-σατυρική βάση.

Ἡ τρίτη νέα ὄπερα, πού θ' ἀνεβασθῆ στὸ Δεύτερο Μελοδραματικὸ Θεάτρο, θὰ εἶναι ὁ «Γιὸς τοῦ Ἥλιου» τοῦ Βασιλένκο. Τὸ λιμπρέτο τῆς ὀφείλεται στὸν Halpérine, καὶ πλέκεται γύρω ἀπὸ τὸ ρομάντζο μιᾶς ἐκκεντρικῆς νέας, τῆς Αὐγῆς Χάμιλτον καὶ τοῦ ἀρχιερέα τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἥλιου, τοῦ Λάο-Τσί. Ἀλλὰ στὸ ρομάντζο αὐτὸ ξετυλίγονται τὰ πολιτικὰ γεγονότα, πού ἐγίναν στὸ Πεκίνο τὸ 1909. Ἐνῶ οἱ κινέζοι ἐτοίμαζαν τότε μιὰ ἐξέγερση κατὰ τῶν εὐρωπαίων, ἡ κόρη τοῦ στρατηγοῦ Χάμιλτον, τρυπώνει μέσα στὴν ἐκκλησία, γιὰ νὰ ἰδῆ τὸν Λάο-Τσί. Ἐνας ἄλλος παπᾶς, ὁ Τσί-Τσοῦμα, πού τοὺς ἐπιτηρεῖ, ἀρνεῖται τὴ χάρη αὐτὴ στὸν Λάο-Τσί, γιὰτὶ ὁ τελευταῖος εἶναι καταδικασμένος νὰ πιῇ τὸ δηλητήριο. Μάταια ἡ ἀρραβωνιαστικὰ του ἐπιμένει. Ὁ ὑπολοχαγὸς Γιότερ τότε ζητάει νὰ μᾶθη ποῖος εἶναι ὁ ἐλεγκτὸς τῆς νέας. Ἀλλ' ἡ Αὐγὴ φυλάει τὸ

μυστικὸ τῆς. Ὅλο τὸ Πεκίνο βρίσκεται στὰ ὄπλα τώρα. Ἀγνοώντας ἡ Αὐγὴ ὅτι ὁ ἀρραβωνιαστικὸς τῆς ἔχει ἐκτελεσθῆ πιά, διακόπτει τὴς σχέσεις τῆς μὲ τὴν οἰκογένειά τῆς, ἀπαρνίεται τὴν πατρίδα τῆς καὶ διευθύνεται στὸ Ναὸ τοῦ Ἥλιου, ὅπου ἐλπίζει ὅτι θὰ βρῆ τὴν εὐτυχία τῆς. Ὁ ἀγωνας τῶν δύο κόσμων—τῆς Δύσης καὶ τῆς Ἀνατολῆς—περνάει σὰν σκόνη πάνω ἀπὸ τὴν εὐθραυστὴ χαρὰ δύο ὑπάρξεων, πού ἀγαπιῶνται στὸ πείσμα ὅλων.

Τὸ ἴδιο θέατρο σκέπτεται ἀκόμη ν' ἀνεβίασῃ τὸ «Διχασμὸ» τοῦ Polotsky, ἔργο πού ἡ δράση του πλέκεται στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐπανάστασης.

Ἐπίσης θ' ἀνεβίασῃ τὸν «Τζόνυ πού παίζει πάντα» τοῦ συνθέτη Schenek, μιὰ παλιὰ ὄπερα τοῦ Kérulini, τὸν «Υδροφόρο», τὸν «Παίχτη τοῦ φούτ-μπῶλ» μὲ μουσικὴ τοῦ Oransky κ.λ.π.

Στὴ σύνθεση τοῦ θιάσου δὲν ἐγίναν σημαντικὲς ἀλλαγές. Οἱ σοπράνες εἶναι: Matona, Derjinskaja, Solovieva. Ἐλαφρὲς σοπράνες: Nejdanova, Katoulskaia, Stepanova, Barsova. Μέτζο-σοπράνο: Olouhova, Makssakova κ.λ.π. Τενόροι: Ozeron, Mikicha, Bogdanovitch, Kozlovski, Youdine. Μπάσοι: Loubentron, Pirogon, Petrov, Bougaïsky, Sadomov. Βαρύτονοι: Migai, Golovine, Politkovsky, Savransky, Nartov κ.λ.π.

Ὅπως βλέπωμε, ὅλα τὰ στοιχεῖα γι' αὐτὴ τὴ χρονιά εἶναι πολὺ εὐχάριστα. Δυστυχῶς οἱ δυσκολίες πού συναντᾶνε νὰ προμηθευθοῦν τὸ ἀπαραίτητο ὑλικὸ κι' ἄλλα ἀκόμη τεχνικὰ ἐμπόδια μπορεῖ νὰ ζημιώσῃ κάπως τὸ μοντάρισμα τῶν ἔργων αὐτῶν. Οἱ ἐργάτες ὅμως τοῦ θεάτρου τούτου φλέγονται ἀπὸ τὸν πόθο ν' ἀνεβιάσουν ὅσο μποροῦν πὺ τὴν τέλεια τὴς νέες ὄπερες. Ἐπειτα τὸ γεγονὸς ὅτι ὅλες σχεδὸν οἱ συντρομεῖς εἶναι πληρωμένες πιά, δείχνει τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ γιὰ τὸ μελόδραμα.

(Μόσκα)

S. ZIMINE

Πρῶτὴν διευθυντὴς τῆς ὄπερας Zimine.
(Μετάφρ. Α. Π.)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

— *Ἡλία Βενέζη: «Μανώλης Λέκας καὶ ἄλλα διήγηματα».* Ἀθήνα 1928.

Ὁ κ. Βενέζης δὲ φαίνεται γιὰ καινούργιος συγγραφέας, ἐννοῶ πρωτόπειρος. Τὰ πέντε διηγήματα, πού μᾶς δίνει σὲ τόμο, ἔχουνε τόσο σίγουρη μαστοριά, πού χωρὶς ἀμφιβολία ὁ δημιουργὸς τοὺς δὲ ζητάει, μὰ βρῆκε γιὰ καλὰ τὸ δρόμο του. Μυθληνιώδης; Αἰθαλιώτης; Εἶτε τὸ να εἶτε τ' ἄλλο, ὁ κ. Β. εἶναι συγγραφέας μὲ ἀληθινὸ τάλεντο. Μπορεῖ νὰ βλέπει (δηλ. ξαίρει τί πρέπει νὰ βλέπει) μπορεῖ νὰ αιστάνεται ἀφρό, πού βλέπει (δηλ. νὰ βλέπει ἀφρό, πού αιστάνεται) μπορεῖ νὰ δίνει τὸ «νόημα», πού χρειάζεται σ' ὅτι βλέπει, αιστάνεται ἢ σκέφτεται· μὰ πὺ πολὺ μπορεῖ νὰ ἐκφράζεται ἀρτια σὲ ἕφος ζωντανό, ἄμεσο, παλλόμενο καὶ χτυπητό. Ἄν εἶχε ὅλες τὴς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς ἀρετῆς τοῦ κόσμου (καὶ ἄλλας τινὰς) ἀκόμα), μὰ τού λειπε ἢ ἐκφραστικὴ ἰκανότητα, ἢ «τεχνικὴ», ἀφτή, πού κάνει τὸ ἄλλα ἀνθρώπινο δημιουργημα νὰ ναί ἐργο τέχνης κι ὄχι πίστης, φιλοσοφίας, ἐπιστήμης ἢ πράξης, τότε ὁ κ. Β. μπορεῖ νὰ ταυε «θεὸς» ἢ καθηγητῆς στὴ Θεσσαλονικὴ (πράγματα ἐυκολώτατα στὴν Ἑλλάδα), ὅμως συγγραφέας δὲ θὰ ταυε.

Ἀλλὰ ποῖο εἶναι τὸ «νόημα», πού δίνει στις ἐντυπώσεις του ὁ κ. Β.; Ὅταν λέμε «νόημα», φανταζόμαστε, σὰ σοβαροὶ καὶ σπουδαῖοι ἄνθρωποι, ἰδέες ὑψηλές, αἰσθήματα εὐγενικά, ἠρωϊσμοὺς τοῦ... γραφεῖου ἢ ὀραματισμοὺς (ρηματισμοὺς) καλλιμαθικῆς ἀγνότητας—καὶ τὰ τέτια. Ἐὐτυχῶς ὁ κ. Βενέζης εἶναι συγγραφέας μὲ τάλεντο κι' ὄχι κριτικὸς χωρὶς τάλεντο. Τὸ «νόημα» του εἶναι καθαρὰ δημιουργικὸ, δηλ. ὄχι σκοπός, μὰ διάθεση. Ὁ κ. Β. δὲν ἐπιθεωρεῖ ἀφ' ὑψηλοῦ, τὰ... «φαινομένα», μὰ τὰ ζεῖ, τ' ἀναπαράγει ὄχι σὰ δεδομένα μιᾶς ἐξαιρετικῆς «διάνοιας», μὰ σὰν ἀντικαθρεφτισματα τῆς ὁμαδικῆς ψυχολογίας, πού ἔτσι παίρνουνε τὸ χαρακτηριστὰ τοῦ καθολικοῦ καὶ τοῦ ἀναγκαίου. Εἶναι ἡ μοιρολατρικὴ, ἡ ἀπαισιόδοξη συναίσθηματικὴ ἀντίδραση τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, μέσα στὸν κόσμο, πού τοὺς σφιγγε, χωρὶς νὰ μποροῦνε νὰ κινηθοῦν ἢ νὰ καταλάβουνε τίποτα ἀφ' ὅτι τοὺς γίνεται, κάνουν ἢ παθαίνουν. Ὁ κ. Β. μέσα σ' ἀφρό τὸ ψυχολογικὸ φόντο τοποθετεῖ τοὺς μικροὺς του ἤρωτες, τ' ἀσήμαντα γεγονότα τῆς ζωῆς γιὰ νὰ τὰ μεγαλώσει καὶ νὰ τὰ κάνει δραματικά. Πέσιμο τοῦ ἀνθρώπου· ἀνεθῆνο τοῦ πεσμένου· ὁ ἄνθρωπος καλὸς στὸ βάθος, μὰ κακὰ πρᾶτει· κακὸς χωρὶς νὰ τὸ θέλει, χωρὶς νὰ τὸ ξαίρει καὶ χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι. Πράγμα ἑτεροκίνητο, παλλέει μὲ τὴς ὀρατες δόναμες: τῶν ἐνοστίχτων, τῆς κληρονομικότητας, τοῦ κοινωνικοῦ ἀφροματισμοῦ· χτυπιέται στὰ τυφλὰ μέσα στὸ

ἠθικὸ καὶ πνευματικὸ του σκοτάδι, ἀποτέλεσμα τῆς οικονομικῆς του δουλείας. Ἐκατομμύρια ἔπαρξες, ἑκατομμύρια σκουλήκια δὲν ξαίρουνε γιὰτὶ ζοῦνε, γιὰτὶ ὑποφέρουνε, γιὰτὶ σκοτάνονται—καὶ τὸ χειρότερο, θαρροῦνε, πὺς ἀφρό εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀγάπη του, πού παιδεύει, ἄρα καλὰ γινώμενο, «Iege artis»! Μέσα ἀφ' αὐτὴ τὴν ἀτιμωφία βγαίνει γιὰ τὸν ἀναγνώστη, πού δὲ θέλει ἢ δὲ συνήθεια νὰ σκέφτεται, ἢ συμπάθεια γιὰ τὸ δασταχισμένο λαϊκὸ ἄνθρωπο καὶ γιὰ τὸν ἀναγνώστη πού μπορεῖ καὶ ἔμαθε νὰ σκέφτεται ἢ ἀντίδραση ἐναντία στὴν κοινωνικὴ ἀδικία. Ἐτσι τὸ «νόημα» τῶν γεγονότων εἶναι δεμένο μ' ἀτὰ κι' ἀχώριστο, ὅπως τὸ φῶς μὲ τὴ φλόγα. Δὲν ἀποτελεῖ ἰδιαίτερο στοιχεῖο παράσιτο καὶ διαλυτικὸ τῆς «ὀμορφιάς», αὐτῆς τῆς ζωντανῆς κι' ἀδιάρρητης ἐνότητας, τῆς ὁμοσύνης κι' ἄμολογημένης, ὅπως γίνεται μὲ πολλὰ σπουδαιοφανῆ ἔργα.

Ἐδῶ σ' αὐτὴ τὴ «διάθεση—νόημα» θρίσκειται τὸ κυριώτερο μυστικὸ τῆς ρούσσιας λογοτεχνίας καὶ τῆς κοινωνικῆς τῆς ἀποτελεσματικότητας. Δὲ διδάσκει· δείχνει. Ἄλλο ἄν ὁ ρεαλισμὸς τῆς εἶναι κι ἀυτὸς ἰδεαλιστικὸς, ἐνόσω ἐξιδανικέθει τοὺς ἠρώτες τῆς. Ὁ κ. Β. εἶναι μαθητὴς ἀφτή τῆς μεγάλης σχολῆς καὶ δὲν εἶναι λίγες οἱ στιγμῆς, πού θυμίζει (τιμὴ του) τὸν Γκόρκυ καὶ τὸν Ἰβάνωφ,—τὸν τελευταῖο κυρίως στὴν ταχύτητα τοῦ ἔρους, στὴς ὑποβλητικῆς ὀνοματοποιεῖς, ἄξαρνες ἀποστροφῆς—τοὺς θυμίζει, χωρὶς νὰ τοὺς κλέβει.

Περιγραφῆς, διάλογοι, ψυχολογία, συγκίνηση—ὅλα τοῦτα με πολλὴ μαστορία καὶ χωρὶς προσπάθεια: φυσικά, ἀνετα, σὰ νὰ τὰ βλέπωμε, τὰ ξαίρωμε, τὰ σκεφτήκαμε οἱ ἴδιοι ἀπὸ πρῖν. Ὁτι κάνει πιότερη ἐντύπωσις εἶναι τὸ πὺς ὁ συγγραφέας μέσα σὲ κάθε σελίδα, σὲ κάθε φράση θρίσκει ἀλόκαρος—ὁ νοῦς του κι' ἡ καρδιά του—σὰ νὰ μὴ συλλογιζέται, πὺς θὰ πάει παρακάτου καὶ πὺς θὰ «χρειαστῆι» (!) στὸ τέλος κάποια. «κορῶνα», ὅπως τὸ συνειθίζον οἱ καλλιπῆδες συγγραφῆς. Ἐτσι δὲ βλέπει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ «σχέδιο», μὰ ζεῖ τὴν πραγματικότητα, μὲ τὸν τρόπο πού τὴν πιστέβει ὁ Γκόρκυ, πὺς δηλ. στὴ ζωῇ δὲν ὑπάρχουν ἱστορίε ἀπαρτισμένες, μὲ ἀρχὴ καὶ τέλος, μὰ κομμάτια χωρὶς ἀρχὴ καὶ χωρὶς τέλος. Σ' ὅλα ἀφτὰ προσθέστε καὶ κάποια εἰρωνεία καὶ σαρκασμὸ, πού δὲν ἔχουνε προσπάθεια, καὶ τότε θάχετε πιότερο τὴν εἰκόνα τοῦ ἰκανοῦ συγγραφέα, πού «κάνει» τὸ λαϊκὸ ἄνθρωπο: Ὁ Μανώλης Λέκας, ἀφού ἔδειρε τὴ γυναῖκα του θγαίνει ν' ἀνασάνει τὸν ἀγέρα τῆς νύχτας. Ἐτὸ πέλαιο θούζει σὰ μὴν ἀδιαφόρητε κραβγῆ τῆς αἰωνιότητας... Δὲν εἶχε τύψεις. Ὁ Μανώλης πραγματικὰ δὲν καταλάβαινε. Ἐκεῖνη τὴν ἀρα τ' ἄστρα ἔφρανε ἀπὸ πᾶντος, σὰ νὰ λέγαν νὰ πέσουν μὲς τὴ νύχτα—ἄστε μας!—μὰ δὲν τὰ

ών, πρόγονοι: «πίσω, πίσω, νεολαία της Έλλάδος!» Μήπως έμεις, οι τάχατις προκομμένοι Γάλλοι, αλλάξαμε τίποτα στις αρλούμπες της «έρθο»γραφίας μας;

Κουράγιο όμως. Σάς εύχομαι την επιτυχία. Και να σάς ζήση ή «Πρωτοπορία».

Όλος δικός Σας
LOUIS ROUSSEL

Montpellier 8 Φλεβ. 29.

Σημ. «Πρωτοπορίας».—Στο ερχόμενο φυλλάδιο μας ο κ. Μ. Φιλής θα ξαναγράψει για το ζήτημα της γραφής της γλώσσας μας με το Λατινικό αλφάβητο και θ' απαντήσει και στο άρθρο του κ. Φ. Δραγούμη, που δημοσιεύτηκε στην «Πρωία» της 10 του Φλεβάρη.

★

Ο ποιητής κ. Σ. Σκίπης μās έστειλε από τη Μασσαλία τ' ακόλουθα:

Αγαπητέ μου συνάδελφε,
'Απ' τόλζόντανο περιοδικό σου την «Πρωτοπορία» που είχες την καλοσύνη να μου στείλεις είδα πώς ό θρυλικός κ. Γληγόρης Ξενοπούλος τά βάζει στο περιοδικό του μαζί μου. Ήξηθησα από περιέργεια τó σχετικό φύλλο και μου τóστειλαν μόλις χθές. Ήμεια κατάπληκτος! Τού έστειλε τó παρακάτω γράμμα μου, τó όποιον, επειδή δέν θά τó δημοσιέψει βέβαια στή φυλλάδα του, σέ παρακαλώ θερμά να τó δημοσιέψεις στήν «Πρωτοπορία».

Δικός σου
Σ. Σ.

Πρός τόν κ. Γ. Ξενοπούλο
Διευθυντή της Νέας Έστίας τών Παίδων,
Αθήνα.

Ποτέ δέν έδωκα σημασία στά δημοσιεύματά σου για τά έργα μου· ούτε κι όταν με χαιρέτησες ως τόν αναμενόμενο της νεοελληνικής ποιησης στήν εφημερίδα «Αθήνα» τού κ. Πώπ, ούτε στά μασημένα σου τά κατοπινά, ούτε στά άλλα σου τά σαγλά, γιατί ποτέ μου δέ σέ λογάρισα ως κριτικό. Πάντα όμως μου είσουν συμπαθής ως πνευματικός εργάτης και παντού όπου τύχαινε να μου ζήτησουν τή γνώμη μου για σένα, μίλησα έπαινετικά. Στο τελευταίο σου όμως δημοσίευμα («Ν. Έστία», 1 Δεκ. 1928), ή έναντιόν μου ναία σου, με τó να με θεωρείς επικίνδυνον στίς ταπεινές σου βλέψεις, σέ παρασέρνει ως στό να μου θίξει τήν αξιοπρέπεία μου.

Τά βραβεία, τίς τιμές και τίς ένθουσιαστικές εκδηλώσεις τών Έυρωπαίων κορυφαίων τίς απόχτησα με τήν αδιάκοπη εργασία μου τριάντα έτων και με τήν αφοσίωσίωσή μου στό ιδανικό της τέχνης μου. Σ' αυτό χρωστάω και τήν εύχγή που εξέφρασαν ένας- ένας καλλιτέχνικοι σύλλογοι της Αμερικής όπως προταθώ για τó Νόμπελ, στέλοντας τά μεταφρασμένα έργα μου στήν Ακαδημία της Στοκχόλμης. Τί φταίω έγώ άν τó περιοδικό που διάβασης διετύπωσε άσχημα τήν ειδηση αυτή, και τήν απλή εύχγή τήν έκανε κιάλας πρόταση; Γιατί οί φίλοι σου κ' οί θαυμαστάς σου δέν στέλνονταν και τά δικιά σου τά έργα συνοδευόντάς τα με τήν ίδια εύχγή; Ποιός τούς έμποδίζει;

Όσο για τά ταξίδια μου σέ τί σ' ένοχούον, μικρέ μου άνθρώπε; Γνωόστηκα έγώ ποτέ μου για τίς Διαπλάσεις σου τών Παίδων και τά πορτογραφικά σου άναγνώματα; Μασσαλία, 10.2.29.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ

— Δ. Μπόγγρη: «Η Δράκαινα» — Έκδοση «Ακαδημαϊκού»:

Άς μή παραξενοφανεί στους άναγνώστες της στήλης αυτής κι' άς μου συχωρέσει ό φίλος κριτικός της γειτονικής στήλης, που καταπιάνομαι μ' ένα βιβλίο, καταπατώντας έτσι τά χωράφια του: Η «Δράκαινα» είναι θεατρικό έργο, που άθαρπεπε, άντι να διαβάζεται τυπωμένο, να παίζεται σ' ένα από τά κεντρικά θέατρά μας.

Κι' όμως ή «Δράκαινα», κατά πάσαν πιθανότητα, θάρρησει ν' άντικρύψει τά φώτα της ράμπας ενός συστηματικού θεάτρου μας, γιατί έχει για τούς φοβερούς και τρομερούς επιχειρηματίες τών κεντρικών θιάσων μας δυό τερατώδη ύστερήματα: Είναι έργο γραμμένο από Έλληνα συγγραφέα και μάλιστα από Νέο Έλληνα συγγραφέα. Τά φοβερά αυτά λάθη τó καταδικάζουν σ' άφάνεια. Οί δυό - τρείς κεντρικοί θιάσοι της πρόζας έχουν κάνει ένα είδος άνομολόγητου τράστ άποκλεισμού κάθε Έλληνικού έργου και ειδικότερα κάθε έργου Νέου συγγραφέα μας. Ό λόγος γνωστός και χιλιοσειπωμένος: Φοβούνται να δημιουργήσουν καινούργιες «φίρμες», μ' άλλα λόγια καινούργιους ποσοστόχους. Προτιμούν από κακά ύπολογισμένο συμφέρον, από μικρονητέρες, ν' αγοράζουν άποκοπή και για ένα κομμάτι ψωμί ξένα έργα, και να σερβίρουν στό κοινό τ' άνοησία κατασκευάσματα του ενός ή τού άλλου θεατροβιομηχάνου, παρά ν' άνεβάσουν έργο Νέου θεατρικού συγγραφέα, έστω κι' άν τύχαινε ν' άναστηθεί άνάμεσά μας θνας Σοφοκλής ή ένας Σάλκισπης.

(Στό σημείο αυτό περιμένα να ούρλιάζουν οί σοβαροφανείς μπαλταδοφόροι κριτικοί, οί Καραγκιόζηδες οί Μεγάλοι και Σιά, τó περιφέρμον τροπάρι τους «πειρ νεοελληνικής στεροσύνης» και δέ συμμαζεύεται. «Έβξηση ούρλιάζειν» άφού τόχουν πάρει πι άπόφαση, ότι οί Νέοι δέν υπάρχουν· φόβος να πάθουν από «καπονισμό», μιά κι' ή αρρώστεια αυτή που χαρακτηρίζει τούς έν λόγφ κριτικούς δέν είναι κολητική με τήν ατμόσφαιρα).

Άλλοτε γίνηκε μιά επανάσταση, που γνώρισε στό άθηναϊκό κοινό μερικούς Νέους συγγραφείς μας, μιά οί συγγραφείς αυτοί μέιναν με τά έργα, που έπαίξε τó επαναστατικό έκπεινο θέατρο στό ένεργητικό, και με παθητικό, τά σурτάρια τους γιομάτα από έτοιμα ή μισοτελειωμένα καινούργια έργα, που δέ φαίνεται να παχτούν γρήγορα, έκτός άν υπάρξει πάλι χρήμα και κέφι για μιά καινούργια επανάσταση. Άνάμεσα στά έργα αυτά είναι και ή «Δράκαινα» τού κ. Δ. Μπόγγρη και θεωρώ καθήκον μου να μιλήσω γι' αυτήν—έστω και σύντομα—από τίς στήλες της «Πρωτοπορίας» σά να παιζόταν. Έγραφα «παιζόταν» και θυμήθηκα πώς παχτηκα κιάλας πέρου τόν χειμώνα

από ένα θιάσο (φτιαγμένο επίτηδες από τόν ίδιο τó συγγραφέα και μόνο για μιά-δυό παραστάσεις) σ' ένα παγωμένο θέατρο, μιά βροχερή νύχτα. Παχτηκε σά διαμαρτυρία, όπως και τώρα τυπώθηκε για τόν ίδιο σκοπό.

Τότε που παχτηκε βρέθηκαν μερικοί, κι' από τούς συναγωνιστές άκόμα, να γράψουν και να πούν πώς τó έργο χαραμίστηκε και τώρα που τυπώθηκε βρίσκονται πάλι μερικοί που διαλαλούν τó γνωστό, πώς τά θεατρικά έργα δέν πρέπει να τυπώνονται πριν κάνουν τήν καριέρα τους στό παλκοσένικο. Συμφωνώ και με τούς πρώτους και με τούς δεύτερους, με τή διαφορά, πώς όλα αυτά είναι καλά όταν βρισκόμαστε σέ κανονικές, ειρηνικές, θά μπορούσε κανείς να πεί, θεατρικές συνθήκες. Με τó σημερινό όμως μπουκιστάζ των κεντρικών θιάσων, με τόν άδδουρικτικό σαμφασονισμό, που δέρνει τά θεατρικά μας πράγματα βρισκόμαστε σέ πόλεμο. Κι' όταν πολεμάς κανένας, όλα να μέσα είναι καλά. Έγώ μάλιστα συμβουλεύω και τούς άλλους Νέους συγγραφείς που έχουν έργα στα σурτάρια τους ν' ακολουθήσουν τó παράδειγμα πούδωσαν παληότερα ό Α. Χατζηαποστόλου και τελευταία ό κ. Δ. Μπόγγρης. Πρέπει, μιά και δέ βρίσκεται ούτε ένα θεατρο-debouchée για τήν παραγωγή τών Νέων, να βρούμε έναν τρόπο να τήν γνωρίσωμε στό κοινό, έναν όποιοδήποτε τρόπο, κι' ό μόνος που μās μένει—κακός και ψυχρός βέβαια—είναι τó βιβλίο. Δέω κακός και ψυχρός γιατί τó θεατρικό έργο δέ γράφεται για να διαβαστεί, μιά για να εκτελεστεί. Η έκτέλεση είναι ή ολοκλήρωση της τέχνης τού θεατρικού συγγραφέα. Σύνεπεια: Κάθε θεατρικό έργο—σύμφωνα με τή σύγχρονη όρθόδοξη άντιλήψη της λέξης—θά χωλαίνει κάπως στό καθαρά φιλολογικό μέρος του, πράγμα που μ' έκανε ν' αποφασίσω να μην άφισω στόν γεστονα κριτικό τών βιβλίων τή «Δράκαινα» και να μιλήσω γι' αυτήν, όπως είπα πάρα-πάνω, σά να παιζόταν.

Η «Δράκαινα» είναι μιά ώριμη ήθογραφή. Οί χαρακτήρες διαγράφονται ήθογραφικά με διαφορετικό τρόπο ό καθένας, άνάλογα με τó πλάνο που κατέχει: Μιά μάνα, σκληρή γυναίκα, μεθυσημένη από τήν περηφάνεια, μόνο και μόνο γιατί πιστεύει στήν ύπεροχή της κρατάει τó πρώτο πλάνο. Γύρω άπ' αυτήν δυό γυιοί, ό ένας από κληρονομικότητα κι' από συνήθεια άβουλος, ό άλλος από έξωτερική περότερο παρά από έσωτερική ανάγκη επαναστάτης, στόν περιορισμένο κύκλο τού συμφέροντος. Παντρεύεται χωρίς τή έλληση της μάνας του κ' έρχεται να της ζητήσει τó μερτικό του από τήν πατρική κληρονομία για να μπορέσει να ζήσει. Η Δράκαινα πιστεύει πώς ή περιουσία δέν άνήκει στούς γυιούς τού χαραιομόφι κι' άρρωστίαρ έντρα της, μιά κι' αυτή τή διαφέττει κι' αυτή μόνη τή μεγάλωσε με τή δουλειά και τήν αξιοσύνη της. Οί γυιοί κάνουν δική και άναγκάζουν τή μητέρα τους να τούς δώσει τó μερτικό τους και να φύγει από τó σπίτι. Τότε μόνο ή Δράκαινα αίστάνεται τήν άδυναμία της και ζητάει να στηριχτεί πάνω σ' ένα δυνατό άντρα αξιό της που τήν άγαπούσε άλλοτε και που τής προσφέρει, στή δύσκολη αυτή στιγμή, τó στιβαρό τού χέρι... Τó πέρνει άπόφαση

να φύγει κ' έτοιμάζει ένα-ένα τά πράγματά της, τήν τελευταία όμως στιγμή μαθαίνει πώς ή νύφη της θά γίνη μητέρα και ξαναθυμάται πώς κι' αυτή είναι μητέρα, λυγίζει και τσακίζει στό σημείο, να ζητήσει για χάρη από τούς γυιούς της να μένει μαζί τους για να τούς ύπηρετεί...

Αυτή είναι με χοντρές πινελιές ή υπόθεση τού έργου. Ό κ. Δ. Μπόγγρης διαχειρίστηκε με τέχνη και με δύναμη τó θέμα. Ό διάλογος γοργός, σέ μεριές κρουστές, δίνει άνάγλυφο τó χαρακτήρα τών προσώπων. Η Δράκαινα, κυρίως, είναι φωτισμένη ως τήν τελευταία σκηνή από ένα δυνατό σκληρό φως που έρχεται σέ συνεχή άντίθεση με τó θαμπό φως τών άλλων προσώπων. Μιά ψυχοδότη-έξερμα που άντιπροσωπεί τó κωμικό στοιχείο τού έργου είναι σκίτσορισμένη με πολλή ζωντάνια κι' έξαιρετικό κέφι.

Γενικά ή «Δράκαινα» είναι έργο ώριμο κι' άξιο ν' άντιπροσωπεί στό συγγραφέα της.

★

—Θέατρο Παπαϊωάννου.—Θιάσος Αργυροπούλου: Κάρελ Σλομπόντα: «Στό Τσάι».

Ό Κάρελ Σλομπόντα συμπατριώτης τού Φράντς Μόλναρ δέν του μοιάζει και τόσο. Γιατί ενώ ό δεύτερος μās έχει δώσει έργα περότερο συμβατικά, ό πρώτος με τó «Στό τσάι» (Am Teetisch), που έπαίξε ό κ. Β. Αργυρόπουλος, άποφύγει συστηματικά τó συμβατισμό, έχει έναν καλοδοουεμένο διάλογο, ύποστηρίζει μιά «θέση» όχι ρητορικά μιά με δράση ψυχολογημένων προσώπων, και δέν κάνει άπολύτως καμμία ύποχώρηση στά γούστα τού κοινού:

Κάθε πέμπτη ό επιχειρηματίας Ούγκω, ή γυναίκα του Λέα κι' ό φίλος τους Άμπελ, πέρνουν ταχτικά τó τσάι τους. Ό Άμπελ πάντα «τρίτος» χασομέρης τύπος τών σαλονιών, γνώριζε πριν από τó γάμο της τή Λέα. Η Λέα όμως έννοει να μένει πιστή τού σύζυγο της που τήν άγαπάει ειιδωλολατρικά σγεδόν κι' έτσι ό Άμπελ χάνει άδικα τόν καιρό του ως τή στιγμή που ό Ούγκω γίνεται ξαφνικά ζηλότυπος. Η Λέα τότε σπρωγμένη από τή ζηλοτυπία τού σύζυγο της πάει κ' έπισκεφτείται κρυφά τόν Άμπελ στή γκαρσονιέρα του. Ό Ούγκω τó μαθαίνει και δηλώνει στόν Άμπελ ότι κάποιος από τούς δυό πρέπει να λείψει από τή μέση μιά κι' αυτός χωρίς τήν άγάπη της γυναίκας του δέ μπορεί να ζήσει. Βάζουν κλήρο, χάνει ό Άμπελ κι' άποφασίζει ν' αυτοκτονήσει. Κάποια εφημερίδα από παρεξήγηση άναγράφει τήν ειδηση της αυτοκτονίας τού Άμπελ. Η Λέα ύποπτεύεται τó σύζυγο της και τού δηλώνει όρθα κοφτά ότι από κείνη τή στιγμή είναι δσο ξένο. Ό Ούγκω άπελπίζεται, ό Άμπελ όμως δέν έχει αυτοκτονήσει κ' έρχεται μάλιστα ν' άποχαιρέσει τούς παληούς του φίλους πριν ξεκινήσει για τó άγύριο ταξίδι. Ό Ούγκω βλέποντας ότι θά χάσει τήν άγάπη της γυναίκας του, παρακαλει τόν Άμπελ να μην αυτοκτονήσει και διατάζει μάλιστα να βάλουν και τρίτο φυτζίανι στό τραπέζι τού τσαγιού.

Ό Κάρελ Σλομπόντα ύποστηρίζει μ' άλλα λόγια πώς όλες οί παραρτημένες γυναίκες άπατούν τούς άντρες τους είτε πραγματικά είτε...

σον. Το κοντσέρτο αυτό γράφηκε το 1844, στα τελευταία χρόνια της ζωής του συνθέτη. "Όσο και αν θέλουμε να πούμε οι σύγχρονοι κριτικοί του Μένδελσον πώς δεν έχει πρωτοτυπία στη μουσική του σκέψη, είναι όμως δύσκολο ν' αψηθή κανείς πώς δεν είναι ένας θαυμάσιος coloriste του ήχου.

"Ο μεγάλος Χούμπερμαν στη συναυλία αυτή μάς έχτισε στιγμές θείες, στιγμιούλες, λέω, γιατί ποιός μπορούσε να πη πώς εκαταλάβαινε το χρόνο που διάβαινε, με τό συγκλονισμό που είχε ο καθένας μας; Το παίξιμο του ήμιθεου αυτού, συγκινεί και τους δαίμονες, που είναι οι πιο ανοικτίρμονες. Η δύναμη της καρδιάς του ξεπέρασε κάθε φυσικό και αντλιηπτό. Τολμώ να πω, πώς δεν υπάρχει άλλη δύναμη, ικανή ν' αντισταθή στην μαγναεία του παιξίματός του. "Όποιος ακούει τόν ήχο του, ανατριχιάζει από την αλλόκοτη εκείνη επίδρασή του. Το βιολί του δεν είναι απλά ένα όργανο' είναι ένα θείο πνεύμα! "Ο "Ορφείας ξαναήλθε στον κόσμο με το όνομα Χούμπερμαν. Ποτέ η μουσική δεν κατέκτησε έτσι τόν άνθρωπο. "Εκείνος που τόν ακούει λησιμονάει για πολύ πώς βρίσκεται στον γήινο τούτο κόσμο. Φαντάζεται κανείς πώς βλέπει αμήνη από ἀηδονία, μαγεμένα και τούτα να περιτριγυρίζουν το θείο μουσικό. Μας μεταφέρει σε ουράνιες σφαιρές. "Ο ήχος του ξετρελλώνει!

"Ο κ. Μητρόπουλος και οι έκτελεστές της ορχήστρας ήσαν αντάξιοι συνεργάτες του Χούμπερμαν. Ποτέ το παίξιμο της ορχήστρας μας δεν με συνέκρινε τόσο, όσο στη συναυλία αυτή.

Βαθεία από την καρδιά μας στέλνουμε χίλια μπράβο, στους δικούς μας μουσικούς.

Πρέπει να είμαστε περήφανοι για τους "Ελληνες αυτούς καλλιτέχνες.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

— Γιάννης Μηταράκης και "Αριστέιδης Παπαγεωργίου.

Σε μια σάλα της γκαλερί Στρατηγούκουλου παρουσιάσθηκαν για πρώτη φορά μπροστά στο φιλότεχνο κοινό της "Αθήνας μαζί δυο νέοι μας ζωγράφοι: ο κ. Γιάννης Μηταράκης από τη Χίο κι ο "Αριστέιδης Παπαγεωργίου από την Αιγυπτο. Κ' οι δυο έρχονται από το Παρίσι. Δεν έρχονται βέβαια την τελευταία στιγμή. Έχουν εργαστή και στην Ελλάδα. Μα και τών δυο τα έργα μυρίζουν Παρίσι. Παρίσι μάλιστα σύγχρονο. Οι πιο τελευταίες σημερινές αντιλήψεις της τέχνης που κυκλοφορούν στην παρισινή ατμόσφαιρα αντικρίζονται στα ταμπλά τών δυο νέων ζωγράφων μας.

"Ο κ. Γιάννης Μηταράκης παρουσιάζει 26 λάδια του και 12 σχέδια. Τα σχέδια του δείχνουν μελέτη καλή και είναι σπουδές γυμνών και κεφαλιών. Τα λάδια του όμως είναι έργα με ποιικύλα θέματα: γυμνά, προσωπογραφίες, τοπεία, ναύτη-μόρτ. Είναι φανερό πώς ο κ. Μηταράκης,

ΓΙΑΝΝΗ ΜΗΤΑΡΑΚΗ: ΓΥΜΝΟ (Από την έκθεσή του.)

που διευτύνεται με θάρρος προς όλα τα θέματα, είναι ζωγράφος. Ξέρει να ιδη όγκο και χρώμα και να τα ζωγραφίση. Μα κι' αυτός φεύγει από το φώς κι' αγαπάει τα σκοτεινά—ή καλλίτερα τα σκούρα—που τυχάνει ν' άρέσουν γενικά σήμερα στους πιο σύγχρονους ζωγράφους. Νάναι προτέρημα αυτό; Έχουν κ' έκφραση, κάπως προεξαιρεσιονιστική, τα πορτραίτα του κ. Μηταράκη. Και τα τοπεία του λένε τι ζητούν. Χωρίς χρωματικές σπατάλες, όλα έχουν έκφραση. Φαίνεται πώς ο κ. Μηταράκης θά τραβήξει μπρός.

Κι' ο κ. "Αριστ. Παπαγεωργίου δίνει έλπίδες. Είναι λιγότερο σκούρα τα ταμπλά του από του κ. Μηταράκη, μα πιο συνθετικά. Στο «Ικποδόρμιο» και στις «Γυναικες στο μάτ» έχει να προσέξη κανείς συνθετικές άρετες αξιοσημείωτες. Σ' άλλα βρίσκει κανείς «ναϊβιτέ» και απλότητα γοητευτική.

Η έκθεση αυτή τών δυο νέων είναι κάτι που αναπαίει κ' ενθαρρύνει μέσα στον όγκο της ζωγραφικής, που γεμίζει σάλες και σάλες...

★

— Θάλεια Φλωρά - Καραθία.

Νέα εργασία της Κας Θάλειας Φλωρά - Καραθία είχε χρόνια να ιδη το φιλότεχνο μας κοινό.

Η ζωγράφος έλειπε στην Αιγυπτο, στο Παρίσι, στην "Αμερική. Τώρα με μια έκθεσή της στη σάλα της «Ενώσεως Συντακτών» μάς παρουσιάζει νέα της εργασία. Έκθετεί 74 λάδια της και 14 αστέλ και σχέδια.

Ανάμεσα στα έργα της αυτά, τα πορτραίτα της έχουν πιο πολύ κάσιαν άξια. Είναι χαρακτηρισμένα. Δείχνουν μεσοστρία, παλιές βέβαια σχολής, μα άξια προσοχής. Η Κα Φλωρά ξέρει να δώση μια ψυσιογωμία. Ξέρει ακόμα να μετα-

χειριστή το χρώμα σε άρμονικές κλίμακες, ξεχωριστές σε κάθε έργο.

Στα τοπεία της φαίνεται σταματημένη. Είναι ή παλιά τεχνήτερα. Διστάζει να μη ακόμη ζωηρά και στον έμπρεσιονισμό. Κάθε πιο νέα προσπάθειά της είναι ξένη...

Είναι φανερό πώς ένας καλλιτέχνης που δεν έχει ξεχωρίση δρόμο θριαμβευτικά προσωπικό, όταν πάψη να ψάχνη, βρίσκεται σταματημένος. "Ο δρόμος του σκοτίζεται... Πάντα όμως ή Κα Φλωρά είναι μια ζωγράφος με ασφαλή τεχνικά μέσα, όπως δείχνουν πιο πολύ οι προσωπογραφίες της: το κεφάλι της Κας Μαρίας Κοτοπούλη, το ξανθό κορίτσι μπρός στη θάλασσα, ή «γιαγιά», ή κυρία με τ' άσπρα μαλιά, ο «σπουδαστής» και άλλα.

★

— Μ. "Υγγλέση.

Στον «Παρνασσό» ή δ. Μαρία "Υγγλέση παρουσίασε μια σειρά από τοπεία της και λίγες αντιγραφές από μεταβυζαντινές άγογραφίες. Τα τοπεία της είναι λάδια. Σ' αυτά με το χρώμα προσπαθεί να μάς δώση τα πάντα. Το φώς λείπει και δώ, σύμφωνα με κάποιες σύγχρονες ματιές... Κι' όλα είναι ήμυλά, χωρίς φανταχτερά έφε, μα και χωρίς συνθετικές προσπάθειες. Μόνο το παράξενο είναι πώς παρουσιάζονται κάποιες θάλασσες με όρίζοντα στοργυλλό—έξω από τη γνωστή προοπτική. Τάχα μ' αυτό θέλει κάτι νέο να δώση ή ζωγράφος;

Οι αντιγραφές τών άγογραφιών, προπάντων εκείνης του "Αγίου Μηνά του "Ηρακλείου, είναι αντιγραμμένες θαυμάσια. Μάλιστα στο διατονισμό τών χρωμάτων. Δίνουν τα ίδια έφε τών πρωτοτύπων, αν και μ' άλλα τεχνικά μέσα.

★

— Φόν Πέσκη.

Στο «Λύκειο τών "Ελληνίδων» ο κ. Φόν Πέσκη, ο γνώριμος μας ζωγράφος, έκθετεί 35 έργα του. Γυρίζει τώρα από ένα ταξίδι του στην "Ισπανία και στην "Αγγλία και φέρνει από εκεί έντυπάσεις. Τα πιο πολλά έργα, που παρουσιάζει τώρα, είναι σχέδια. Μα έχει και λάδια και άκουαρέλες. Όλα έχουν το γνωστό του διακοσμητικό ύφος, που δεν είναι θέβαια πρωτότυπο, μα πάντα τόν θυμίζει. Η διακοσμητική τοποθέτηση τών γραμμών, το άπλο και ιδιόρρυθμο χρώμα του δείχνουν άτομικές προσπάθειες και ζωγραφικές άρετες. "Όστόσο ή έκθεση αυτή δεν μάς δείχνει τόν κ. Πέσκη πιο προχωρημένον. Τόν ξαναφέρει μπροστά μας με τις παλιές του προσπάθειες. Ανάμεσα στα νέα του έργα, ένα σκοτεινό ταμπλά του Τολέντο έπειτ' από θελλά και μερικές προσωπογραφίες έχουν πιο δυνατά χαρακτηριστικά σημεία. Κρίμα που ο κ. Πέσκη δεν προχωρεί, όπως κάποτε προσμέναμε...

★

— Λάλη Κοσκινά.

Στον «Παρνασσό», μόλις έκλεισε ή έκθεση της δ. "Υγγλέση, άρχισε της Κας Λάλης Κοσκινά. Η έκθεση αυτή έχει μόνο λάδια, τοπεία τα πιο πολλά. Μάταια προσπαθεί κανένας

να βρη στα ταμπλά αυτά κάποια άνησυχία, κάποια προσπάθεια, κάποια πάλη για να χαρακτηριστεί κάτι, για να υπάρξη ζωγραφικά. Έδώ ο πιο ριχός έρασιτεχνισμός έχει ριξη την άγκυρά του, ήσυχος, αυταρκής, χωρίς άνησυχίες... Τι να κάμη λοιπόν ή «Πρωτοπορία» σε μια τέτοια έκθεση; «Κουάρντα ε πάσα»...

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

Σημ.— Η έκθεση τών νέων έργων της ζωγράφου διδας Ναυτικός Γεωργιάδη άρχίζει την 1η του Μάρτη στο «Άσυλο τέχνης». (όδός Νικοδήμου 21).

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

— Μαρία Πενταγιώτισσα (Παράγωγή «Αξιάς-φίλμ»).

Η «Μαρία Πενταγιώτισσα», που παίχθηκε από τις 18 Φεβρουαρίου στην "Αθήνα, είναι καθαρά έλληνική ταινία. Από την άρχή ως το τέλος της, είναι ένα γνήσιο ελληνικό έργο, όπου το λοκάλο χρώμα κυριαρχεί απ' άκρη σ' άκρη.

Το τεχνικό μέρος της «Πενταγιώτισσας», άνεξαρτήτως προς την έθουσινειδησία και την λεπτολογία που διακρίνει τη σκηνοθεσία του Μαδρά, ή όποια δίχως υπερβολή φτάνει το άμεπατο, είναι ικανοποιητικό. Π. χ. ή φωτογραφία είναι τόσο άριστοτεχνική, ώστε μπορεί να συγκριθί, χωρίς φόβο να μειονεχτήση, με τών πιο καλών ξένων ταινιών.

"Ο "Αλιμπερτερ ώρισμένως άξίζει την εύφημη μνεία που του γίνεται, γιατί μάς έχασρε περιφημες εικόνες, και αξιοθέατες «βυ πανοραμικ», σάν εκείνη τών Πενταγιών, που θά μου μείνη αλησμόνητη, και άρκετες άλλες.

Για φωτισμό δεν υπάρχει περίπτωση να κάνω λόγο, αφού ο Μαδράς δεν έδοούλεψε καθόλου με λάμπες. Τα περισσότερα έσωτερικά του είναι γυρισμένα με σκηνικά δίχως στέγη. "Ο λαμπρός μας ήλιος, αντικατάστησε ολοκληρωτικά τόν τεχνικό φωτισμό, χρησιμεύοντας για μια ακόμα φορά σάν έντονος προβολέας που έξωντάνευσε τις όμορφες ελληνικές εικόνες, οι όποιες πλεονάζουνε στην ταινία. Έτσι ο Μαδράς μάς έδωσε μια πραγματοποίηση σημαντικά σπουδαία στο κεφάλαιο της τεχνικής.

Το σενάριο της «Πενταγιώτισσας», επίσης έργο του ίδιου, είναι καλό κι' οι σκηνές που πηάζουνε απ' αυτό διαπνέονται από ελληνική νοή.

Η άόκριση στο σύνολό της, άρκετά ικανοποιητική. Μόνο, έχω την έντύπωση πώς ή άνάθεση του βόλου της Μαρίας στην Κα Ποπε-Λίνα, άποτελούσε βυφοκίνδυνη χειρονομία. Πρώτα γιατί ή καλλιτέχνις δεν έχει άτιοτε το κοινό με τόν τόπο της ήρωιδας που άνάξησε το πρόσωπο, κ' έπειτα γιατί είναι ξένη. Η άόκριση της όμολογουμένης είναι καλή. "Ο κ. Μαδράς στο βόλο του παπά-Γαβριήλ είναι φυσικός και συμπαθής. Κι' ο Βεάκης ως λήσταρχος Λαμάρας είναι αξιοσημείωτος.

Από τούς έρασιτέχνες ιδιαίτερα καλή ή Δεσποινίς Μαρία "Ανδρικήδη ως "Αμαλία. "Αριστοκρατική, φίνα και έπιβλητική. Το ίδιο κ' οι λοι-

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

—Βιβλία.

Γ. Ἀθάνας. «Εἶρμός», ποιήματα. (Καλοὶ καιροί, μαύρη μοῖρα, νέο ἄνθισμα). «Πυρσός» Α. Ε. Ἐκδόσεων καὶ γραφικῶν τεχνῶν. Ἀθήνα. 1929.

Π. Προβελάκη. «Στρατιώτες». (ποίημα). Ἀθήνα, 1928.

Ποιήματα Μορεάς, Μπωντelaίρ, Βερλαίν. Μεταφράσεις Γεωργ. Σημηριώτη. Ἐκδοτικὸν «Φοῖβος». Ἀθήνα. 1929.

Σωκράτους Α. Προκοπίου. «Σὰν ψέματα καὶ σὰν ἀλήθεια. Τὰ τελευταῖα χρόνια» (Μικρασιατικὸ ἱστορικὸ μυθιστόρημα μὲ 164 εἰκόνας). Ἀθήνα, 1928.

Ἐρ. Μπερζόν. «Ἡ διανοητικὴ προσπάθεια». Μετάφρασις: Ἑλλης Λαμπρίδη. 2ο στή σειρά «Μελέτες». Βιβλικὰ καταστήματα Γεωργίου Η. Καλέργη. Ἀθήνα.

Γιώργου Κ. Κατσιμπαλή. «Τὸ παιδί στὴν ποίηση τοῦ Παλαμά». Ἀθήνα. 1929.

Charles Seignobos: «Σύντομος Ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ». Μετάφραση Ἰω. Οἰκονομίδη. Ἐπιστημονικὴ βιβλιοθήκη «Ἐρμού». Ἐν Ἀθῆναις 1928.

Καίσαρος Ἐμμανουήλ. «Παράφρονος αὐλός». Ποιήματα. Ἐκδοτικὸς οἶκος Α. Ι. Ράλλη. Ἀθήνα. 1929.

Δημ. Γ. Ἀργυροπούλου (Τάκη Μώμου). «Τὸ κορίτσι ποὺ πρέπει ν' ἀγαπιέται». Ρομάντσο μὲ σκίτσα τοῦ κ. Γκέιβελη. Ἀθήνα. 1929.

Στρατὴ Μυριβήλη. «Διηγῆματα». Μυτιλήνη. Φ. Δραγοῦμη. «Ἐκλογή δημοσιευμάτων πολιτικῶν». Β' σειρά 1925—1928. Ἀθήνα 1928.

—Περιοδικά.

«Μουσικὰ Χρονικά». Ἀθήνα. Διευθυντὲς Γ. Λαμπελὲτ καὶ Ἰ. Παπαδόπουλος.

«Νέα Ἐπιθεώρηση». Ἀθήνα.

«Ὁ νέος δρόμος». Δελτίο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου. Ἀθήνα.

«Φοιτητικὴ Συντροφία». Διευθύνεται ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῆς «Φοιτητικῆς Συντροφίας».

«Φραγκέλιο», ποὺ τὸ βγάζει ὁ Βέλμος. Ἀθήνα.

«Πνοή» Ἀθήνα. Διευθύνεται ἀπὸ ἐπιτροπὴν.

«Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη». Ἀλεξάνδρεια. Διευθύντρια Ρίκα Σεγχοπούλου.

«La Semaine égyptienne», Le Caire. Directeur-Propriétaire Stavros Stavrinou.

«Σύγχρονη Σκέψη». Σικάγο. Διευθυντὴς Μ. Βισάνθης.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ

Πουλιῶνται σὸ γραφεῖο τῆς «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ» καὶ στέλλονται σ' ὅσους μᾶς ἐμβάσουν τὸ ἀντίτιμο. Τὰ ταχυδρομικὰ ἔξοδα τὰ πληρώνουμε ἐμεῖς.

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ, ποιήματα	15.—	ΜΟΝΤΕΡΝΕΣ ΑΓΑΠΕΣ, ποιήματα	10.—
ΣΥΝΘΕΜΑΤΑ, »	15.—	ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ ΤΟΥ ΣΟΝΕΤΟΥ, ποιήμ.	10.—
ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΕΣ ΤΕΡΤΙΝΕΣ, ποιήματα	15.—	ΤΟ ΑΜΟΙΡΟ ΤΟ ΛΟΔΑΚΙ, μυθιστόρημα	15.—
ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΚΟΝΤΕΣΣΑΣ, ποιήμα	10.—	ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	10.—
ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ, ποιήματα	15.—	Ἡ ΦΑΡΜΑΚΩΜΕΝΗ, δράμα	10.—

(Τὰ 10 βιβλία μαζί μόνο δραχ. 110.—)

Ἡ «ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ ΜΑΣ» (1900—1920), ποὺ ἔμειναν λίγα ἀντίτυπα τῆς, πουλιέται δραχ. 15.—

«Ἴονιος Ἀνθολογία». Ζάκυνθος. Διευθύντρια Μαριέττα Μινώτου.

«Libre», Montpellier. Διευθυντὴς L. Roussel. Ἀναγγέλλουμε ὅσα βιβλία καὶ περιοδικὰ λαβαίνουμε. Κρίνουμε ὅμως ὅποια θέλουμε.

— Ἀναγγέλεται :

Κ. Λιάκουρα : «Μέθοδος ὁμοιοκαταληξιῶν». Θὰ κυκλοφορήσῃ πρὶν μὴ ἢ ἀνοίξῃ τὸ πρωτότυπο αὐτὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα βιβλίον. Θάναι εἶδος λεξικοῦ, ποὺ μ' αὐτὸ κάθε ἄνθρωπος θὰ μπορῇ νὰ γράφῃ στίχους. Ἔτσι αὐτὸ τὸ βιβλίον θὰ συντελέσῃ γιὰ νὰ ξεχωρίσουν οἱ ἀληθινοὶ ποιητές, γιὰτὶ στίχους θὰ μποροῦν πιά νὰ γράφουν ὅλοι...

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Σ' ΕΡΧΟΜΕΝΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ

τῆς «Πρωτοπορίας» θὰ δημοσιευτοῦν :

ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΑΡΦΑΒΗΤΟ

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΟ;

ἄρθρο τοῦ ΨΥΧΑΡΗ.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ Κ. ΣΠΥΡΟ ΜΕΛΑ
τοῦ ΨΥΧΑΡΗ

ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ

(Ἀπάντηση στὸν κ. Φ. Δραγοῦμη)
τοῦ Μ. ΦΙΑΛΗΝΤΑ

Ἡ ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

μελέτη τοῦ μουσικοσυνθέτη ΑΙΜΥΓΑΙΟΥ ΡΙΑΔΗ.

ΕΙΧΑΝ ΤΙΣ ΙΔΕΕΣ ΤΟΥΣ

διήγημα ΝΑΥΣΙΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ.

ΖΑΝ ΚΟΚΤΩ

κριτικὴ μελέτη τοῦ Τ. ΠΑΠΑΤΖΩΝΗ.

Ὁ ΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΓΚΡΕΚΟ

ΤΗΣ ΕΘΝ. ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ ΜΑΣ

(Εἶναι γνήσιος ἢ ὄχι ;)

τεχνοκριτικοὶ στοχασμοὶ τοῦ ΧΙ—ΨΙ.

Ἡ ΓΙΑΠΩΝΕΖΙΚΗ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΙΚΗ

μελέτη τοῦ Ἰάπωνα τεχνοκρίτη
ΣΕ-Ι-ΙΤΣΗ ΟΚΟΥΝΤΑ.

Ἡ ΠΡΟΒΗΓΚΙΑΝΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

μελέτη τοῦ ΛΕΩΝΙΔΑ ΠΑΥΛΙΔΗ.

Ἡ ὀδοντόκρεμα ΚΟΛΥΝΟΣ χρησι-
μοποιουμένη ἐπὶ ξηρᾶς ψηφτρας
ἀπαλλάσσει τοὺς ὀδόντας τῶν ὑπό-
λειμμάτων τῶν τροφῶν, διαλύει τὸ
ἐπίστρωμα καὶ καταστρέφει τὰς
ἐπικινδύνους μολυσματικὰς ἐστι-
ας, προστατεύει κατὰ τῶν πόνων
τῶν ὀδόντων τῆς σήφews καὶ τῆς
ουλίτιδος. Το στόμα διατηρεῖται
δρoσερόν καὶ ὑγιεινόν ἐπὶ ὥρας.

Δοκιμάσατε τὴν ΚΟΛΥΝΟΣ καὶ
ἀποφανθῆτε "Πόσον καθαρὸν
αἰσθανομαὶ τὸ στόμα μου!"

ΚΟΛΥΝΟΣ

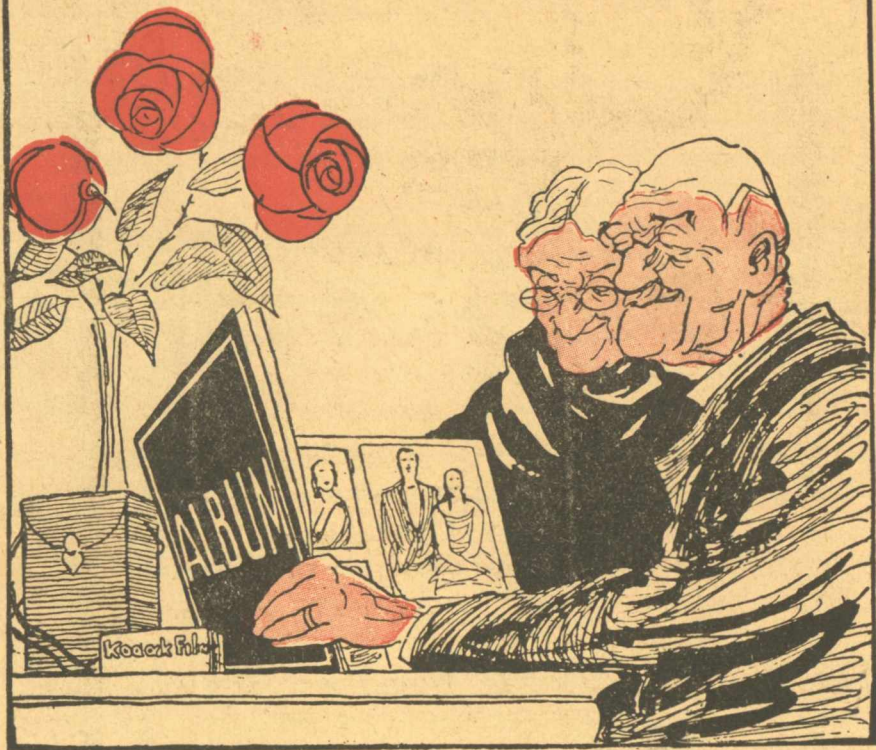
ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ

ΜΟΝΟΣ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΜΗΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ

4 Εὐριπίδου 4 ΑΘΗΝΑΙ

KODAK

Τὰ χρόνια πέρασαν, μᾶς ἔμειναν ὅμως αὐταὶ
αἱ γλυκειαὶ ἀναμνήσεις καὶ αὐτὸ τὸ χρεω-
στοῦμε στὸ KODAK μας.